

Νοσταλγικοί αντίλαλοι

Χριστουγεννιάτικο

...Όσο απόψε βάζω να
μένει το γαρύ
και γυνώ Χριστούγεννα
το ναμπαναριό.... »

Παλιό το τραγούδι αλλά
παλιά και η εικόνα που φέρνει
στη μνήμη μου. Τότε, που η
εναμονή της καμπάνας για το
κάλεσμα της χριστουγεννιάτι-
κης λειτουργίας ήταν ένα ση-
μαντικό γεγονός και με κρα-
τούσε σε μυστηριακή αδημονία.

Τα Χριστούγεννα και το
Πάσχα-προπολεμικά-αποτε-
λούσαν σημαντικούς σταθμούς
στη ζωή μας, στον κύκλο του
χρόνου. Διατηρούσαν όλη τη
καρύτητά τους στον τρόπο της
ζωής μας τόσο το θρησκευτικό
όσο και τον παραδοσιακό.

Το αυτοκίνητο με τις ρόδες
του, αυτό το «σαϊτάν», όπως
πρωτοεμφανίστηκε και χαρα-
κτηρίστηκε στην περιοχή μας
(την Αρίστη) στη 10ετία του '20,
δεν είχε την σημερινή παραγω-
γή και χρήση του και δεν πα-
ράλλαξε τις μικρές κοινωνίες

των χωριών μας μέχρι, σχεδόν,
τον πόλεμο. Έτσι, οι πολυήμε-
ρες παραπάνω γιορτές, μαζί μ'
όλες εκείνες τις μικρότερες
που ερχόταν στο γύρισμα του
χρόνου, ξεκοβαν τους ανθρώ-
πους των χωριών από την κα-
θημερινή αγροτική τους απα-
σχόληση και τους έδιναν την
ευκαιρία να εκφραστούν με τα
πανηγύρια τους, τις παραδο-
σιακές συμπεριφορές, την κοι-
νική τους επαφή.

Τα Χριστούγεννα, λοιπόν,
τα παλιά παιδικά μου Χρι-
στούγεννα όπως τα αναθυμά-
μαι, ήταν πηγή συγκινήσεων
και πολυήμερης χαράς. Η ψυ-
χολογική προετοιμασία άρχιζε
στο σχολείο με τα Αναγνωσμα-
τάρια, που τότε, παρακολου-
θούσαν, θεματικά, τις εποχικές

περιόδους του χρόνου. Όσοι
να τελειώσουν οι γεωργικές
ασχολίες του φθινόπωρου με
το «μελίση και τον κοκκίνη»
και τα οργώματά τους έρχο-
νταν οι γιορτές. Χριστου-
γεννιάτικα διηγήματα και ποι-
ήματα, εικόνες και ζωγραφιές
με αγγέλους, με τοπία χιονι-

δια. Αυτό το «κοινό ταμείο» εί-
χε ιδιαίτερη σημασία γιατί,
όπως τα αναγνωσματάρια έτσι
και τα παιδικά μας παιχνίδια
ήταν εποχικά. Τα Χριστούγεν-
να κυριαρχούσαν οι λομάδες
(αμάδες). Ο παιδικός «τζόγος»
για το καλό του χρόνου.

Κάθε τόσο μετρούσαμε τις

σιά». Γι' αυτό και η λαογραφία
της περιόδου αυτής είναι τόσο
πλούσια, έχει τόσες παραλλα-
γές και ιδιαιτερότητες, κατά
περιοχή, που χρειάζονται πολ-
λοί τόμοι για την αποθησαύρι-
σή τους.

Βέβαια, εκείνο «τα πάντα
ρεί» του Ηράκλειτου, δεν αφή-
νει τίποτα όρθιο κι' απόφιο.
Αλήθεια, που επιζεί στους αι-
ώνες. Σήμερα τα Χριστούγεννα
—όπως και το Πάσχα— ξέφτι-
σαν. Δεν είναι μόνο τα ρημαγ-
μένα από ανθρώπους χωριά
μας —που παιδικές φωνές για
τα κάλαντα— μα και ο τρόπος
ζωής που διαμορφώσαμε και
κοντά η νοοτροπία μας. Οι
προκλήσεις της ζωής πάμπολ-
λες, η βουλμία του σημερινού
ανθρώπου χωρίς ανασχετικά
ερείσματα. Το άγχος που κυ-
ριαρχεί μας ανοίγει την πόρτα
της «φυγής». Και φεύγουμε-
φεύγουμε... Περιπλανιόμαστε,
τέτοιες μέρες, στους λαβύριν-
θους της ασφάλτου, έρμαιοι
της ρόδας του αυτοκινήτου
μας, που, κάποιες φορές, δεν
έχει επιστροφή. Σ' αυτή τη φυ-
γή μας κάπου ξεχνάμε, κάπου
χάνουμε και τη θρησκευτικότη-
τά μας και την παράδοσή μας.

Στο μακρύ του χρόνου, πα-
ραμονές Χριστουγέννων, ανα-
ζώ πάντα εκείνη τη λαχτάρα
και την προμονή για το χτύ-
πημα της καμπάνας στο, φω-
τεινό απ' το χιόνι, σκοτάδι της
νύχτας. Ψευτόκλεινα τα μάτια
για να ξεγελάσω τον ύπνο.
Έπρεπε ν' ακούσω την καμπά-
να. Έπρεπε να πάρω το στρατί,
με το χρωματιστό από λαδό-
κόλλα —φυσάρμονικα φανα-
ράκι— παιδικές κατασκευές.
Έπρεπε ν' ακούσω το «Η γέν-
νησή σου Χριστέ ο Θεός...»
που είχα μάθει στο σχολείο.
Βιώματα μακρινά...

Σ.Σ.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ

(Λεπτομέρεια από την αγιογραφία Αγίου Μηνά στο Μονοδένδρι)
Φωτογραφία Τ. Φ. ΤΖΙΟΒΑ

σμένα και τσοπάνους να ροβο-
λάν προς τις εκκλησιές, το όλο
σκηνικό. Πότε-πότε η φάτνη
στο σχολείο με ανάλογη χρι-
στουγεννιάτικη γιορτή· εικόνες
από τη γέννηση του Χριστού,
κάποιοι διάλογοι, τραγούδια,
εκκλησιαστικά τροπάρια...

Με τις σχολικές διακοπές
άρχιζε η εξωσχολική... δραστη-
ριότητα. Στην πρώτη γραμμή
τα κάλαντα. Αρχίζουν τις παρα-
μονές των Χριστουγέννων, ξε-
φάντωναν τ' Αϊ-Βασιλιού και
την Πρωτοχρονιά και τέλειω-
ναν τες Φώτων με τον «...Ιορ-
δάνη τον ποταμό...». Γύρω απ'
τα κάλαντα καταστρώνονταν η
«στρατηγική» για την παρέα
που θα τάλεγε, το συναγωνι-
σμό τους με τις άλλες παρέες,
συντονίζονταν οι φωνές και με-
τριόταν, κάθε τόσο, το «κοινό
ταμείο», πέρα από τα καλού-

πενταροδεκάρες μας, τότε, για
να δούμε πόσα κερδίσαμε πόσα
χάσαμε.

Αυτό σε ατομικό επίπεδο.
Γενικότερα όμως τις γιορτές
επιστρατεύονταν όλοι οι άν-
θρωποι. Τα σπίτια έπρεπε να
φρεσκάρουν από καθαριότητα,
ασβετώματα και στρωσίδια.
Τα μεγειριά αρωματίζαν την
ατμόσφαιρα με τα χριστόψωμα,
τα μπαμπέλια και τις λειτουρ-
γίες και τις λαλαγκίτες (σπάρ-
γανα του Χριστού) που ήταν
το κύριο γλύκισμα για όλα τα
σπίτια.

Η πολυήμερη χριστουγεν-
νιάτικη σκόλη ήταν ένας ανα-
σασμός για όλους τους ανθρώ-
πους του χωριού, ένα ξεφά-
νισμα συναισθηματικό με τις
σωρευτικά πολυποίκιλλες εκ-
δηλώσεις, ένα κοινωνικό πλη-
σiasμα, μια ανθρώπινη «ζεστα-

ΚΥΡΑ - ΠΟΛΥΞΕΝΗ Η ΟΣΙΑ (Διήγημα)

(Από το νέο του βιβλίο «ΕΞΟΔΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ»)

ΦΡΙΣΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

20ν

Εξοκίμωσε τις τοκάδες του γελάνου, ύστερα του φουστανιού της. Κάθισε ανακούρκουδα στο στρώμα. Κοιτάζοντας το φως του καντηλιού που τρεμόπαυε, έλυνε και ξανάπλεκε ασυναίσθητα τις κοσίδες των γκριζών από καιρό μαλλιών της. Πέρασε η ώρα, σταυροκοπήθηκε, έκανε μετάνοιες κάτω από το εικονοστάσι. Τράβηξε την κουβέρτα να μη βλέπει το φως του φεγγαριού, να μην ακούει τα κυπρίδια των γιδιών. Δε γλάρωναν τα μάτια της. Απέχρηστη η ώρα.

Αρχίζει να μετρεί με τα δάχτυλα τα ονόματα των πεθαμένων που έζησε μαζί τους από τότε που μίτηκε νυφούλα σ' αυτό το σπίτι: μπασιό-Κωσταντής, μπασιό-Χρόνης, μπασιό-Πάννης, μανα-Κατερίνα, μανα-Λένα, Ουρανία κόρη της και Ουρανία νύφη της, σωρός τ' αβάρτισσα. Τελείωσε μ' αυτούς. Αρχίζει να μετρεί τους πεθαμένους στο γονικό της, μετά της γειτονιάς, από γειτονιά σε γειτονιά περπατώντας την αριβή τους μετά τους τρεμάσιους και φτου εξαρχής... Το φεγγάρι, σα να στάθηκε συλλογισμένο πάνω από τη στέγη και σα ν' αφουγκράζονταν την ανακόνιστη ανατολή της γυναίκας. Μετά κοπλήθηκε ξανά στην απειραντοσύνη των ουρανών. Εκείνη έχει την αίσθηση, κάπως αόριστα βέβαια, πως γυρίζει άσκοπα στους δρόμους του χωριού και είναι τελείως μόνη. Αν και ξεπρόληψη οι πέτρες δεν την αγίζουν. Εξάφνου το σεγκούνι της απόχτησε του κόσμου τα μπαλάνια. Βγαίνουν από τις ραφές τους μύρια ζουζούνια με μακρύ κετόνι. Άλλα την περπατούν, άλλα πετούν γύρω από τα μάτια, τ' αυτιά της. «Θα μας ρουφήσουν τα σπαρτά» νοιάστηκε για τα σπαρτά του χωριού. Έβγαλε το κεφαλομάντηλο και τα κυνήγησε. Ήγιναν άφαντα σε κουφάλες καμμένου δάσους διώχνοντας από 'κει κρυμμένα κουνέλια. Χάθηκε στα μονοπάτια του, γανώθηκε, ούτε ένα χλωρό κλωνάρι να κρατηθεί. Σκιάχτηκε. Κάποια φωνή είπε «εδώ δε ρωτούν». Ύστερα ξαναβρέθηκε στο χωριό (στα όνειρα δεν έχει πώς, τότε, πού). Ησυχία, μια ησυχία άλλου κόσμου. Αισθάνεται πως την παραμονεύουν. Γύρισε να δει. Πίσω της στέλειωτη σειρά καφάσια, ίδια με του γυναικωνίτη του Αϊ-Νικόλα και μέσα στους ρόμβους ανοιγοκλείνουν κάθε λογής μάτια. Μάτια στρογγυλά, κινέζικα, γατίσια πράσινα, κανελιά όπως πουλιών, γαλανά καθώς της νεράιδας, μαύρα σαν την κόλαση. Καθόλου πονηρά, μα αυστηρά, ναι αυστηρά και σκληρά. «Είναι των πεθαμένων του χωριού μας από παλιά. Έχουνε σύναξη, θα δικασουν. Έτσι δικάζουν τα θηλυκά που έρχονται πίσω τους λιθάρι

και φεύγουν». Την άκουσε μια, την άκουσε δυο, την άκουσε τρεις και χάθηκε η φωνή της πεθεράς της κατά Βίβλου φαράγγι. Η κάθε του σπηλιά με το τρομπόνι της σκόρπιζε τον αντίλαλο στα πέρατα της γης των Ζαγορίσιων. Θέε και Κύριε, ντροπή! γι' αυτήν γίνεται λόγος και η πεθερά της χούφταλο, ανάμεσα σε τόσους πεθαμένους πως ν' ακουστεί, πως να τη βοηθήσει μ' έναν καλό λόγο; Το ξεπέρασε κι αυτό.

Έρχεται ο παπάς με την αγιαστούρα του στο χαμόσυτο του ντραγάτη*. Βλέπει και χουγιάζει αρουραίους, τους ποδοπατάει. Οι σχαμένοι θα ροκάνιζαν μισοπεθαμένο τον άρρωστο, να βγάλουν το άχτι τους για τις παγίδες που τους έστηνε.

Και όμως, ο ίδιος ο παπάς φανερώνει κάτι νύχια τσιπιά μέσα από τα φαρδομάνια του ράσου και σκάβει στα χώματα βαθύ λάκο. Βρίσκει τους σκώληκες της γης, τους χαρίζει το κορμί του ντραγάτη. Ύστερα γίνεται κάτι, ίσως σεισμός. Βλέπει να ξεριζώνονται πόρτες, παράθυρα* που πάνε; Χουγιάζει ένας άνεμος στο σπίτι του πεθαμένου. Παίρνει τη μορφή αράπη. Φυσάει εκείνος με φουσκωμένα μάγουλα. Σαράνιες στάγες, κατινές, αράχνες του σπιτιού και φεύγει μακριά σ' έναν απροσδιόριστο μέλλοντα και κυλότα του μακαριού. Ποιός να τα μαζέψει από το καρφί τους, ποιός να τ' αγγίξει! Τα φουσκάνει και αυτά πετούν. Το ίδιο γίνεται παντού, σε όλο το χωριό. Βγαίνουν από τα σπύκια πουκάμισα, σασκάκια, φουστάνια, όλα μετεδωμένα. Στριμχώνονται, ψάχνονται μεταξύ τους νευρικά, ζητούν μεσουρανίες κάτι το άφαντο να βρουν, κάτι που δεν το ξέρουν. Άκουγε κόφιφα χλασολοί και αισθανόταν μια ανωνία κι έναν τρόπο να σέρνεται γύρω της όπως στα 1912 τότε που κυνήγησαν οι Τούρκοι χωριανούς στα σοκάκια και έβαιναν σπύτια. Έφηναν τα χιλιομπαλωμένα ρούχα ψηλά, φουσκωμένα σα να έκυβαν κοιμένα ανθρώπινα μέλη και ξεπερνώντας τις βουνοκορφές χάνονταν. Ύστερα κυριάρχησε ένα χαλκωματένιο απόκοσμο φως. Έβγαυε από στέγες, βράχια, δέντρα κι ανέβαινε στα ουράνια και εκεί να σα να μη το αποδέχονταν το ανακλουόσαν. Όπως γύριζε πίσω εστιάζονταν κουλουριάζοντας το κορμί της και αυτό τη γέμιζε φρίκη. Ακινήτοποιημένη άκουγε ψαλμούς και έβλεπε τούφες καπνίου να βγαίνουν από το κοιμητήρι. Μα μηδε πατάδες φαίνονταν, μηδε ψάλλες. Όμως ποιός θυμιάτιζε τα κόκαλα των νεκρών; όντως φοβερό.

Άνοιξε τα μάτια της η Πολυξένη γεμάτα δάκρυα και τρόμο* σταυροκο

πήθηκε κοιτάζοντας το καντήλι που τσίριζε. Έξω ασπρόγιάλαζε ο ουρανός. Ημέρα πρώτη. «Κύριε των δυνάμεων, είτε, βόηθαμε, δώσωμο κουράγιο».

Λουλούδιζε ο τόπος στη «Βρύση πασιά». Εκεί καρτερούσε η κυρα-Πολυξένη. Είχε ψηλώσει ο ήλιος όταν φάνηκε από μεριά Γιαννίνων κουρνιαχτός, όλο ζύγωνε. Κάποτε ξεκαθάρισαν όλογο και πλάι του να τρέχει ένα θεριό. Άφαντες οι γυναίκες που δούλευαν κατωδρομίες στα χωράφια το έδαν να σέρνεται στη δημοσιά. Σταυροκοπήθηκαν. Αυτό ήταν που μοιλούσαν οι ταξιδευμένοι, μα άλλο να το ακούει και άλλο να το βλέπουν τα μάτια σου. Αργότερα συνήθισαν τον «τλήρα», το φορηγό αυτοκίνητο εκείνου του καιρού.

Οι πίσω ρόδες του δέχονταν την κίνηση από τη μηχανή με χοντρές αλυσίδες, όπως γίνεται στα ποδήλατα. Δε γύριζαν πια να το δουν* έτσι γίνεται με όλα τα ανθρώπινα μαρμαφένια, βλέπεις δεν είναι ήλιος, δεν είναι ουρανός, δεν είναι θάλασσα να μη τα χορταίνεις ποτέ. Κέρδιζε το όλογο με διαφορά στήθους. Ο αμαξάς όλο και χούγισε το ζώο να βάλει τα δυνατά του. Όμως κάτι έγινε πάνω στο μικρό γιοφύρι, ίσως ήταν στραβοτιμονιά. Βρέθηκαν όλογο και καρότσα ανάσκελα σε κοντινό λειβάδι. Η μηχανή στάθηκε λαχανιασμένη μπροστά στο χάνι. Στο τάκα τάκα ο οδηγός την πότιζε με γκαζόντενεκε νερό να της σβύσει τη δίψα, μα εκείνη δεν έλεγε να ξεδιψάσει, όλο άτμιζε. Από την αναστοργισμένη καρότσα βγήκε ζευγάρι γέρον και τιναζόνταν να διώξουν τις σκόνες. Οι επιβάτες του αυτοκινήτου κατεβαίνοντας από το πίσω μέρος μοιωνόταν την άμαξα γελώντας και ο αμαξάς απαντούσε κουνώντας αστειλικά κατά το μέρος της μηχανής το καμουτοίκι. Ανάμεσα στους επιβάτες ήταν και ο γιος της κυρα-Πολυξένης ο Γούλας της, μεγαλέμπορος στα Γιάννινα.

Μέχρι το χάνι της Ασφάκας που στάθηκαν να ποτίσουν πάλι τη μηχανή ήταν και δεν ήταν η κυρα-Πολυξένη στα καλά της. Σε κάθε γούρνα που αναπηδούσε το αυτοκίνητο με τα σμπάγι λάστιχα της ταρακουνούσε τα σπλάχνα. Πότε πέρασαν από την «παλιουριά», τότε από τα «σιούμελα» όπου είχε φάει τα νάτα της στα χωράφια των Κώστογλου δεν κατάλαβε. Στο κεφάλι της γύριζε μια σβούρα, γύριζε, γύριζε και της έρχονταν σχαμνά*. Για μια στιγμή πήρε το μάτι της σκαρφαλωμένο στο Μιτσικέλι το μοστίχι των Ασπρογγέλων, σταυροκοπήθηκε παρακαλώντας την Παναγία να βοηθήσει στη δυστυχία της. Ο Γούλας της έδινε να μυρίζει φλούδες λε-

μονιού, της έτριβε τα χέρια. Από το χάνι της Ασφάκας μέχρι του Αιούστομου ημερέψε το στομάχι της, δεν κλωτσούσε όπως πριν. Το νεβρίδι πήγαινε ευθεία και ο δρόμος χαμηλός, άφησαν πίσω τις σπουραφέντες του χωριού της. Στον ίδιο μόνον με την κυρα-Πολυξένη ακολουπούσαν την μοίρα από τα ντελβέδια. Συνειδητοποιούσαν την ευτυχία της κατ'ημερομηνίας τους —εδώ η κόλαση, το κοριτσάκι της το κοίμησαν τα κορμιά της. Πότε το φιλούσε, τότε του έστειλε τα μαλλιά του. Άνοιξε κουπιά του έκανε και κανένα βρεφικό βέντα της κυρα-Πολυξένης. Μονολούγους. Έλεγε και ξανάλεγε, τα ίδια και τα ίδια.

Έφηνε, να δει κι αυτή μόνον άσπρη μέρα, πως ζουν οι κυρές. Στο χωριό της όλο πουνιάρια και παλιούρια.

«Κι εγώ φεύγω, σκέφτονταν η κυρα-Πολυξένη, μα είμαι σα να με πόνεσε χρέμασμα, σα να μου ξεριζώνονταν τα τζέμια*». Υποπτεύθηκε την άλλη και επιθυμούσε σφόδρα να φάνηκε πως είχε άσχημες ροπές, μπορεί να γίνει στα ξένα παρδολή*. Έως τα Γιάννινα καμώθηκε πως τη βάλισε πάλι το αυτοκίνητο και της γύρισε την πλάτη. «Το σπίτι του Αϊ-Γιώργη του νεομάρτυρα», μίλησε ο Γούλας δείχνοντας στα αριστερά του δρόμου όπως μπαίνεις στην πόλη μονόροφο σπίτι Σταυρός και καντήλα πάνω από την ασεβασμένη εισοδό*. Πάντα εκείνος έκανε σταυρούς, μετάνοιες.

Όπως έσκυβε για τρίτη μετάνοια πάτησε η ρόδα του «τλήρα» λακωνικά και χοροπήδησε το «θηρίο». Χτύπησε άσχημα το κοτέλο της στο πάτωμα της καρότσας.

Σε λίγο πρήστηκε. «Φόλαξε, Αϊ-Γιώργη του Κωσταντή μου από αργόσες, δόστω φώτιση και θα σου φέρω λαμπάδα σαν το μούτι του. Μακάρι είναι, κοντά είναι αυτή η Ελβετία, δεν ξέρω. Πας λένε από την Πρεβεζά, πως και από τους Αγίους Σαράντα».

Τα άγια χέρια σου φάνηκαν από δω και από κει πάνω από βουνά και θάλασσες, να τον προστατεύουν. Τον έστειλε ο έξυπνος ο κυρ-Απόστολος να μάθει κι άλλα γράμματα, όλα για το εμπόριο, για το καζάνιο. Κανήμας απύσπορφη, θα μας δοκιμάσει ο Θεός για τη λαμαργία μας... Μα αν τον έδωξε στο άφε-ορθό να μη τον στείλουν στον πόλεμο, τότε καλά είναι».

Στάθηκε το φορηγό πίσω από τα χάνια της συνοικίας Πλάτωνος. Εκεί πριν ελευθερωθούν τα Γιάννινα ήταν τζαμί και τούρκικο νεκροταφείο. Τα ξήλωσαν οι έλληνες μα δεν πέρασαν τους, ο κάθε Δήμαρχος κατά το χρόνο στο του φύτευε ακανέες, χάριζε μο-

και τόσο σκιασμένα που τον πόνεσε ακόμα πιο πολύ, σα δικό της άνθρωπο.

Μπροστά το παϊτόνι, ακολουθούσε το καροτσάκι. Το έσπρωχνε με ζόρι ο Χαρήλας χαμένους πίσω από τους μπλόγους. Σταμάτησαν έξω από το καινούριο σπίτι. Σήκωσε τα μάτια να δει τη φυλακή της. Πρώτα είδε μια σειρά αμέτρητα σιδερένια κάγκελα, βαμμένα μαύρα με αιχμή δόρατος στην κορφή τους, αυτή σε χρώμα ασημί. Το σπίτι αρκετά πιο μέσα, λυγρό, με μικρά και μεγάλα μπαλκόνια, βαμμένα λευκό, όμως περιστέρι που κατέβηκε στη γη να βρει σπόρους. Τριγωνική μετώπη με ακροκέραμα. Τίποτα το αυστηρό. Ο Γούλας την κοίταζε κλεφτά. Καμιά έκφραση. Μάλιστα με αργή κίνηση χαμήλωσε τη μαύρη μαντίλα μέχρι τα μάτια. Ήθελε να μείνει μυστικό, τι γίνονταν μέσα της. «Εδώ θα φυλακισθώ, όπου να με πάρουν οι τέσσερεις» σκέφτονταν περνώντας στον κήπο. Μέσα στην ταραχή της τρύπωνε κάτι καινούριο και την ερμήσει. Πώς τόσα χρόνια ξεγελόνταν! «Το χέρι μου έβανα στη φωτιά η μπανταλά*» πως γνώριζε τα χούγια του! Ακόμα και όταν προσπαθούσε να τη γελάσει τον τσάκωνε, γνώριζε τις κρυψώνες της καρδιάς του. Τώρα τι τώρα; Το ένα πόδι ακολουθούσε μουδιασμένο το άλλο και προχωρούσε διστακτικά, τότε πατώντας σε μαρμαρίνα σκαλιά, τότε σε πλακάκια. Γλιστρηση στο παρκέ. Πρόσπεξε τη δούλα και τη συγκράτησε. Στη μέση ακριβώς της μεγάλης σάλας περιμενε ανέκφραστος ο κυρ-Απόστολος. Σχεδιασμένος και χτισμένος από οικογενειακές καταβολές και μεθοδεμένη αγωγή. Όλα τα κανάλια του χαροκτήρα του έβγαζαν σε δεξαμενές αδιάτηρες από το έλεος, αδιάτηρες και από τα αχ και βαχ των συγκρούσεων. Αν ο Νάκος γνώριζε για τη φαρμακερή ουσία κλοφέν, θα προτιμούσε να τον πει «κλοφέν» αντί Σάυλοκ όπως τον χαρακτήριζε κάποτε στην αδερφή του. Από το ύψος του κατάλαβε τότε πως αυτό το «Σάυλοκ» δεν πρέπει να ήταν καλός χαρακτηρισμός για τον κυρ-Απόστολο. Δε ρώτησε να μην πικραθούν. Τώρα γνώρισε και κάτι άλλο που από πολλά χρόνια θα του βάραινε την καρδιά. Φιλοδοξούσε να ξεχωρίσει στο παζάρι η κεφαλή του με τα πεταγμένα ζυγωματικά, το σαν βούρτσας μουστάκι, την έντονη κοκκινίλα σ' ταυτιά από χρόνιο έκζεμα. Μα είχε θέληση και αντοχή να περιμένει για όλα μπορούσαν να καρτερούν δίχως βλάβη. Ασωτίες, εγγλέζικες τσόχες, καπέλα και περιγέλια από τα μπαλκόνια. «Στυλάτος άντρας ο Χαρήλας» κορόιδευε η μια κοκκίνα. «Να τον βάλεις στο κρεβάτι σου» είπε η άλλη συνεχίζοντας το μακισόχο των νυχιών της. Άκουσε το διάλογο η κυρα-Πολυξένη. «Ασπίλινες, μουρμούρισε με σχαμάρα, κουφές*». Έχωσε το χέρι στην τσέπη του φουστανιού, έμεναν ακόμα λίγα κέρματα. Με τρόπο να μην την πάρει κανένα μάτι, σα να ντρέπονταν, τα έβαλε στη χούφτα του χαμάλι. Την κοίταζε και είχαν τα μάτια του μια κυτρινάδα θανάτου και της φάνη-

της καταγωγής του: «Ο Ζαγορίσιος σαν πλουτίζει, ή σπύτι θα χτίσει, ή γυναικά θα χωρίσει».

Έτρεξε από δω, ρώτησε από κει, έμαθε τα καθέκαστα για το οικοπέδο που ζητούσε. Το βρήκε κέντρο απόκεντρο, κοντά στην αγορά, κοντά και στην κεντρική πλατεία, αρκετά ψηλότερα από τη λίμνη να μη το τυλίγουν χειμωνιάτικες ομίχλες που μουλιάζουν τακτικά τη μισή πόλη. Στην πρώτη συνοικία Τριφυλάχμι Πασιά ήταν δυο παλιόσπιτα. Τ' απόχτησε για ένα κομμάτι ψωμί από σκιασμένα γερόντια. Ο Αμπάξ Φεχμί και ο Αχμέτ Μελίκ υπόγραψαν στο συμβολαιογραφείο του Φίλιου τον Ιούνιο του 1914 το πωλητήριο των σπιτιών τους. Έκαναν και τεμενά στον κυρ-Απόστολο όταν τους μέτρησε μπροστά στο συμβολαιογραφείο ντιγκ, ντιγκ, ντιγκ, αστραφτερές λίρες. Κορόιδευαν στην αγορά την απόφαση του: «Τουφούτης είναι, σαβάλα αγοράζει. Α! να χαθεί, θα πουνιάρει τη φαιμέλια του κι αν στείλει η γης ποιός τους ξεθάβει;» Αργότερα, όταν στα ενωμένα οικοπέδα ύψωσε ο μηχανικός Μελλίρτσος τριώροφο νεοκλασικού ρυθμού, δάγκασαν τη γλώσσα τους όπως το σφαγμένο γίδι. Αν στην πρωτεύουσα των Ελλήνων μαγαζιάτιζε αυτός ο ρυθμός, στα Γιάννινα φάνταζε σαν εξωπραγματικός, παραμυθένιος.

Μπήκε στο καθιστικό η δούλα. «Κυρ-αφέντη, κλαίει ο χαμάλης στην πόρτα. Λέει να του δώσεις τίποτα παλιά παπούτσια, είναι ξεπρόλητος και φτύνει κόκκινα φλέματα. Γιόμισε μια χούφτα». Την πρόσταξε ο κυρ-Απόστολος να τον δώσει και να σφουγγαρίσει καλά τις πλάκες αν έσταξαν αίματα και πρόσθεσε «Ο Γούλας φταίει, έφερε πως ο Χαρήλας είναι χτικιασμένος. Να φωνάζει άλλον...». Έκανε να φύγει η κοπέλα μα την πρόλαβε η κυρά. «Να του δώσεις τα παλιά παπούτσια του Γούλα, να του δώσεις και κάτι να φάει αν μπορεί, να πάει στο καλό του ο άνθρωπος». Εαφνιάστηκε η δούλα, γύρισε τα μάτια στον αφέντη περιμένοντας άρνηση. Εκείνος κοίταξε τα σχέδια στους τοίχους, καμώθηκε πως δεν άκουσε. «Τι καρτεράς;» ρώτησε μαλακά η κυρά. Έφυγε η δούλα και κάτι μέσα της φτερούγιζε, την έσπρωχνε να κάνει χορευτικά βήματα. Το «ένα νερό κυρ-Βαγγελιά» ήταν ο μόνος χορός που γνώριζε... Ο κυρ-Απόστολος έβγαλε από την τσέπη του μια αρμαθιά κλειδιά. «Πάρτα Πολυξένη, είναι απ' όλες τις πόρτες και τα ντουλάπια» είπε κι έφυγε για το μαγαζί, αρκετά άρνησε. Από τη στιγμή εκείνη, τόδελε δεν τόδελε ο κυρ-Απόστολος, το πνεύμα της γυναίκας του καυερνούσε όλα τα γνωστά και όλα που λούζονταν προστατευτικά σε όλα όπως το αγαθό φίδι του κάθε ευλογημένου σπιτιού. Στη σάλα ακούστηκε σαματάς. «Κυρ-α-μάνε, κυρ-μάνε μου», φώναξε η θάλεια. Πέταξε στο τραπέζι τετράδια και βιβλίο των γαλλικών. Γαντζώθηκε το ορφανό στον κόρφο της. Όπως έτριβε το μουστάκι της εκεί, δεν καταλάβαινε αν έβγαζε φωνούλες χα-

ράς ή ήταν λυγμοί. «Ο έρμος ο χάρος με το κακό που σου έκανε παίρνοντας τη μανούλα σου. Και ο Γούλας μου χήρος από παιδί. Δε θέλει να σου φέρε μπηριά. Θα ζήσει, λέει, με τούτο το βλαστάρι του. Χαρίζε της ζωή και γεια, Παναγία μου», αυτά σκέφτονταν η κυρα-Πολυξένη και δε σταματούσε τότε να της χαιδεύει τα γυμνά πόδια, τότε να της φιλάει τα καταρά μαλλιά.

Η θάλεια τραβούσε τη γιαγιά να της δείξει το σπίτι. Στο ημιπύγιο: κουζίνα, καθιστικό, κελάρι, καθιστικό. Πάνω τέσσερα μεγάλα δωμάτια και αποθήκες, χώρα η μεγάλη σάλα. Στον παραπάνω όροφο τα ίδια. Όλα να τα βλέπει ο ήλιος. Την έβγαζε στα μπαλκόνια, της έδειχνε από ψηλά την πόλη, τα γύρω βουνά: Μιτσικέλι, Περιστερί, Τζουμέρκα, Ολύτσια, βουνάκια πενιόφυτο, χωριά, χωριονούδια κι έλκυσε ο κύκλος με τ' αβαντιοβούνια. Και κει που έλκυσε ο κύκλος είδε καθαρά η γυναίκα μια συστάδα δέντρων κι ανάσανε βαθιά. Δεν την ξεγέλασε ο Νάκος της, φαινόταν ολοκάθαρα η Αγία Παρασκευή της Δοβράς.

Ημερωμένη κάπως κατέβηκε στην κουζίνα. Χάιδεψε το μάγουλο της δούλας, έσκυψε εκείνη να της φιλήσει το χέρι. Θα τα πήγαιναν καλά οι δυο τους. Ήθελε ακόμα να μάθει και να μάθει! Πρώτα, πως ανάβουν τις κερισμαμένες στα ταβάνια λάμπες. Κάτι είχε ακούσει μα δεν το πολυπίστεψε. Δε γίνεται να γυρίζεις ένα κομπέτι και να έχεις φως... Πονηρά είπε στην εγγονή να φέρε μια λάμπα να δει αν έβρασε το φαγητό που χόχλαξε στη φουρού γιατι οι ατμοί δεν την άφηναν να δει. Πάτησε η θάλεια το διακόπτη και σα να άστραψε κεραυνός πλημμύρισε η κουζίνα φως. Σκίτησε στην αρχή και θαμπωμένη έκανε πως ανακατεύει το κρέας να μην καεί. Ξανάβαλε το καπάκι στην τέντζερη. Είπε στην εγγονή να το σβύσει γιατί την πείραζε στα μάτια. Κατέγραψε την κίνηση της εγγονής. Κατάλαβε πόσο ατίλο ήταν. Σαν έμεινε μόνη άρχισε ν' ανοιγοκλείνει το φως. Πήγαινε από δωμάτιο σε δωμάτιο κι έπαιζε με τους διακόπτες όπως μικρό παιδί, όπου βεβαίως πως μέχρι εδώ ήταν τα πετρέλαια, τα φιλίλια, τα λαμπόγυαλα. Πάνω στη βδομάδα άκουσε το Γούλα να λέει στο γείτονα τον κύριο Μπίρα πως ο Δήμαρχος ανέθεσε σε Γερμανική εταιρεία να ηλεκτροποιήσει τους δρόμους της πόλης. «Η μηχανή του Κεφάλα που τροφοδοτεί έως τώρα με ρεύμα ορισμένα σπίτια δεν είναι σε θέση να παράγει περισσότερα. Επείτλους, να λείνουν τα φανάρια πετρελαίου από τους δρόμους μας, να βλέπουμε τη νύχτα που πατάμε, να εκσυγχρονιστούμε αδεφφ. Άσε που με το ρεύμα θα κινούνται και μηχανές...» είπε ακόμα ο Γούλας πως «δύσκολα ως τώρα ο Δήμος να υπογράψει τη σύμβαση γιατί η πόλη έχει έκταση για τριπλάσιο πληθυσμό, όλο μπαξέδες και τούρκικα νεκροταφεία, άρα και το κόστος τεράστιο...».

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

(Βάσος Σιόλας)

της Ελένης Σκούρη

Όμορφος ο τόπος μας εκεί πάνω στη μέση της Τύμφης αλλά σκληρός και άγριος. Βουνά, χαράδρες, ποτάμια. Κι η ζωή σκληρή κι αυτή από πάντα. Κι οι άνθρωποι του τόπου μας σαν κι αυτόν: και καλοί και σκληροί.

Ο καθένας κουβάλησε ή κουβαλάει τη δικιά του ιστορία. Κι έτσι την παρέδωσε ή θα την παραδώσει πίσω του όταν φύγει στο κοινό καλάθι της μνήμης και της λησμονιάς. Άνθρωπος του τόπου μας αυτού του μικρού αλλά σηματοδοτού ήταν κι ο Βασίλης Σιόλας, ο Βάσος όπως τον ξέραμε όλοι. Στο Πάπιγκο γεννήθηκε εκεί μεγάλωσε κι εκεί ξαναγύρισε να ζήσει μέχρι το τέλος του.

Ο Βάσος ήταν δάσκαλος το επάγγελμα. Απ' τους δασκάλους τους παλιούς με πνεύμα προοδευτικό πρώτα-πρώτα και με παιδαγωγικές αρχές επηρεασμένες απ' το Δελμούζο και το Γληνό και με βαθειά αγάπη για το παιδί και για τη φύση. Τον μάγευε η φύση, τα δέντρα, τα πουλιά τα ζώα, το νερό, το χώμα.

Σα δάσκαλος λοιπόν πρωτο-διορισμένος πήγε στο Δοξάτο της Δράμας, μετά ήρθε πιο κοντά στο Ανώγει της Πρέβεζας και το 1937 ήρθε ακόμα πιο κοντά στο χωριό του, στην Κλειδωνιά στην Κόνιτσα.

Κάπου λοιπόν εκεί γύρω στο '37 τόβαλε σκοπό να φωτίσει το χωριό του το Πάπιγκο. Τι εποχή! 1937! Ποιος να φαντάζονταν τότε τι θύελλες και τι λαίλαπες θα ακολουθούσαν και θα σάρωναν τα πάντα.

Ποιός το φανταζόταν τότε ποιος μπορούσε να το διανοηθεί πως ένα χωριό, μια στάλα τόπος χωρίς συγκοινωνία, χαμένο κάτω απ' τα βουνά, εντελώς ξεχασμένο θα φωτιζόταν ξαφνικά απ' τα φώτα του πολιτισμού; Απίθανα πράγματα! Κι όμως!

Ο Βάσος, ο δάσκαλος με το πολυμήχανο μυαλό και τα αξία χέρια λίγο εκεί πιο κάτω απ' το σπίτι του που το νερό είναι τρε-τα δέντρα, τα πουλιά τα ζώα, το νερό, το χώμα.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Συνέχεια στην 6η σελ.

Εφετέλο Αθηνών. Ο δικαστικός αγώνας από τη Φιλεκατενική ίσως συνεχισθεί. Όμως είμαστε πεπεισμένοι πως τελικά ο αγώνας μας θα δικαιωθεί και η Σχολή μας θα γνωρίσει καλύτερες μέρες.

Η Λαμπριάδος, το στολίδι και το καύχημα του χωριού μας, θα επιζηήσει. Οι θλιβερές Κασάνδρες του χωριού μας, που χρόνια τώρα απεργάζονται το κλείσιμό της, θα απογοητευθούν. Η Α.Ο.Σ. όχι μόνο δε θα κλείσει, αλλά θα ευδοκιμήσει και θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη ζωή του χωριού μας.

Η ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Άφρα τελευταίο το κεφάλαιο αυτό, γιατί συνδέεται με τα θλιβερά γεγονότα των τελευταίων ημερών.

Η τοπική αυτοδιοίκηση για την πολιτεία μας σήμερα αποτελεί το πρωταρχικό της κτύπαρο.

Για το χωριό μας τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς αποτελούσε την πεμπτοσύνη της επιβίωσης του. Τα ειδικά προνόμια, που απολάμβαναν τα χωριά μας την εποχή εκείνη είναι γνωστά.

Στο χωριό μας και για το διάστημα 1832-1862 όπως αυτό αποδεικνύεται από τον διασωθέντα κώδικα (αντίγραφο) η αυτοδιοίκηση έφτασε σε απλησίαστα ύψη απόδοσης. Η άμεση δημοκρατία στην ιδανική της εφαρμογή. Στις σελίδες 133 και 134 του κώδικα είναι καταγραμμένο το σύστημα διοικήσεως. Συμφωνημένο και υπογραμμένο απ' όλους τους χωριανούς. Και ήταν τέτοιο, που κάνοντας σήμαρα άθελα σου τη σύγκριση με το ισχύον, διαπιστώνεις πόσο προοδευτικότερο ήταν οι πρόγονοί μας Επάνω-Σουδενιώτες.

Σύμφωνα με το σύστημα ο Βεκίλης (ο σημερινός πρόεδρος) ήταν το πιο αποφασιστικό όργανο, του χωριού. Εκλεγόταν διαβολής από όλους τους χωριανούς, το κυρίαρχο δηλαδή σώμα, που μαζεύονταν και αποφάσιζαν για όλα τα σοβαρά θέματα του χωριού.

Η θητεία του Βεκίλη ήταν για ένα χρόνο ή το πολύ για 15 μήνες και για κάθε του πράξη έδινε λόγο στους χωριανούς. Έτσι δε μπορούσε ποτέ με τις πράξεις του να έρχεται σε αντίθεση με το κοινό αίσθημα, όπως δυστυχώς συμβαίνει σήμερα με την τετράχρονη θητεία, η οποία όταν συμπέσει με λάθος εκλογή, εκφράζει τον αυταρχισμό, την αυθάδεια και τον εκτροχιασμό.

Στο σύστημα του χωριού μας της εποχής εκείνης κινητήριο μοχλός είναι ο χωριανός, ο κάθε χωριανός, όλοι οι χωριανοί, όπως πολύ εύστοχα σημειώνει ο Στάθης Λαμπριάδης σε σχετική εργασία του.

Μ' αυτό το ιδανικό σύστημα το χωριό μας πρόκυψε, διακρίθηκε. Σχολεία, εκκλησίες, περιβάλλον, όλα λειτουργούσαν ιδανικά και όλα με την εποπτεία των χωριανών.

Μακάρι να γινόταν και σήμερα κάτι τέτοιο. Ο τόπος γενικά θα γνώριζε πολύ καλύτερες μέρες.

Κουσαγέας, εγκατέστησε την θαυματουργή γεννήτρια. Μόνος του. Πήρε και άδεια για υλοτόμηση, έκοψε ξύλα απ' τα λόγγα, έφτιαξε σωλήνες, προσάρμοσε ειδικές τροχαλίες, τοποθέτησε πίνακα ελέγχου στο σπίτι του, πίσω απ' τη σάλοπορτα —είναι ακόμα, εκεί μάρτυρας μιας εποχής— έβαλε αμπερόμετρα, καλωδιώσεις στα σπίτια, διακόπτες λαμπτήρες και να ένα σούρουπο της χρονιάς αυτής τα σπίτια του Μικρού Παπίγκου φωτίστηκαν. Έλαμψαν. Ήταν το γεγονός. Το πιο σημαντικό για το χωριό.

Ρύθμιζε ο ίδιος την ώρα έναρξης και την ώρα λήξης της παραγωγής του αγαθού κι οι χωριανοί του δίναν 10 οκάδες στάρι το χρόνο το κάθε σπίτι.

Και δούλευε η γεννήτρια και φωτιζόνταν το χωριό και περνούσαν τα χρόνια. Κι ήρθαν άλλα αλλά τι άλλα! Χρόνια δύσκολα και φοβερά κι ο πόλεμος έφερε τα πάνω-κάτω. Άλλαξε η ζωή του κόσμου, πολλοί άνθρωποι χάθηκαν, πολλοί πείνασαν άλλοι πήραν άλλους δρόμους κι αντιστάθηκαν στη μαύρη λαίλαπα των Ιταλών και Γερμανών. Να τα πάρουμε λίγο με τη σειρά.

Πρώτα ήταν οι Ιταλοί, το Αλβανικό. Οι Ιταλοί στο Πάπιγκο δεν ήρθαν. Μέχρι τη Γραμμάλα έφτασαν. Όλο το διάστημα του πολέμου αυτού όμως το βράδυ γινόταν συσκότιση στο χωριό, η παροχή ρεύματος σταματούσε για να μη δίνουν έτσι στόχο στα αεροπλάνα. Μετά ήταν οι Γερμανοί. Τα πράγματα δυσκόλεψαν. Μπορεί βέβαια το Πάπιγκο να μην είχε τη μαύρη τύχη άλλων χωριών του Ζαγοριού που κάρηκαν και να γλύτωσε όμως οι συνέπειες της κατάκτησης βάραιναν σιγά-σιγά πάνω του. Κατοχή, πείνα, φτώχεια, έλεγχος, λογοκρισία, μαύρα σκοτάδια.

Ήταν τότε όμως που χρειάστηκαν καλώδια και λαμπτήρες.

Ο Μάκης, ο Δημητράκης, ο Κουτής, ο Κάκης και άλλοι νέοι τότε, σήμερα μεσήλικες και βάλε έκαναν έφοδο σε ιταλικές εγκαταστάσεις, στην πλατεία στα Γιάννενα κι έκλεψαν καλώδια κι ότι άλλο χρειαζόνταν. Κι ο Βάσος όλο αυτό τον καιρό της μαύρης Κατοχής φρότιζε ένα ραδιόφωνο με ρεύμα και μάζεψε τα βράδια γύρω του τους χωριανούς να πιάσουν κανέναν ξένο σταθμό, Β.Β.Κ. ν' ακούσουν ειδήσεις για τον πόλεμο ν' ακούσουν τη φωνή της ελευθε-

ρίας. Τους έδινε θάρρος, τους κρατήρα κάπως ενωμένους, νομίζω ότι τους βοήθησε μου είτε ο Βάσος μ' ένα πλατύ χαμόγελο και χωρίς ίχνος περηφάνειας το καλοκαίρι πριν πεθάνει.

Μετά φούντωσε η αντίσταση. Κι ο Βάσος «μπίκε» στην αντίσταση, στην παραταξή εκείνη, στην οποία ανήκε από πάντα. Όχι, δεν ήθελε να μιλάει ανοιχτά για τη δράση του αυτή. Όσοι τον γνώρισαν από κοντά τα ξέρουν καλύτερα.

Την πρώτη μορφή αντίστασης την άρχισε πάντως από το σπίτι του. Με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ρεύματος που ο ίδιος παρήγαγε.

«Γέμιζε» τις μπαταρίες των ραδιόφωνων και τροφοδοτούσε τα γύρω χωριά μέχρι κάτω τα Πωγώνια.

«Γέμιζε» ασυρμάτους των αγωνιστών του ΕΑΜ, επισκεπτόμενος ραδιόφωνα, διόρθωνε χαλασμένα τηλέφωνα της οργάνωσης.

Μέχρι που τελείωσε ο πόλεμος, έφυγαν οι Γερμανοί τελείωσε κι η Αντίσταση κι ήρθαν άλλοι χρόνοι πιο φοβεροί. Ο εμφύλιος. Κάπου εκεί με το τέλος του πολέμου σταμάτησε κι η ηλεκτροδότηση.

Τον συνάντησε το τελευταίο καλοκαίρι της ζωής του στο σπίτι του στο Μικρό Πάπιγκο. Μου διηγήθηκε όλα αυτά, μου έδειξε ότι έμεινε απ' την εγκατάσταση εκείνη. Πολύ λίγο μου μίλησε για τη μαύρη τύχη άλλων χωριών του Ζαγοριού που κάρηκαν και να γλύτωσε όμως οι συνέπειες της κατάκτησης βάραιναν σιγά-σιγά πάνω του. Κατοχή, πείνα, φτώχεια, έλεγχος, λογοκρισία, μαύρα σκοτάδια.

Αθήνα Νοέμβρης '91. Ε.Σ.

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ

-Φωκίωνα Ιωαν. Καψάλη-

στολίδι που ικανοποιούν την αδηγία της ματιάς μας και προτρέλουν την καλπάζουσα φαντασία μας σε μια πρόσκαιρη φυγή στο θαυμάσιο κόσμο των οργαστικών χρωμάτων και του παραμυθιού τους; Μήπως ότι κι ο περιγυρός μας δίχως την όμορφη χλωρίδα του, ή ένας κρύος δακτυλιδιού δίχως το διμαντένιο του διάδημα; Όλα τα είδη της τέχνης τέτουν και καλλιεργούν. Μέσα σ' αυτά τα είδη δικαιωμάται μια ζηλευτή θέση κερδίζει και το κέντημα ή το υφαντό. Μιλώντας βέβαια για το εργόχειρο, εστιάζουμε αποκλειστικά το ενδιαφέρον μας στη δημιουργική του προσέγγιση. Σ' αυτό όπου η ψυχική ιχνογράφηση κάποιου είναι φανερή. Σίγουρα απεμπόνημα από τις σκέψεις μας αυτές το βιομηχανικό (εμπορικό) σχέδιο (πατρόν), το οποίο δεν προσβέπει τίποτε και δεν πρέπει να έχει καμμία πρόοβαση στο χώρο της δημιουργικής κεντητικής. Τα «μοτίβα» αυτά είναι ένα αναξυλόγιο «τουρλού» εμπόρευμα, δίχως καλλιτεχνική αξία και απείρως αναπαράγωμα (αντίγραφο). Έναν Μυλόρδο δηλαδή από το «Τουμπουκτού» με τη «μυλόρδαινα» αγκαζέ, ή έναν χαλίφη του «Κασμίρ», μπορεί να τους δείς καρδαριμένους, ή σε σεμέν, να φιγουράρουν κορδωτοί στο «Ιμάμ Τσαούς» ή στα Φιλατρά.

Η αξία των σχεδίων αυτών σα δημιουργία, δεν πρέπει να ξεπερνά την αξία μιας πολλαπλής στάμπας καλαποδιού. Η γυναίκα σ' αυτό το προκεχωρημένο είδος, δεν μετέχει ψυχικά και δεν έχει καμμία πνευματική ενοποίηση. Χαραμίζει απλώς την ώρα της. Είπαμε, η γυναίκα αν διακώς θέλει να μας φανερώσει τα μυστικά αποθέματα της καλλιτεχνικής αξίας, πρέπει έστω και απλοστενόμενα ή σε «λαϊκό» στυλ να αυτοσχεδιάζει. Ν' αναμεί επίσης την καθημερινή ευτέλεια και την πεζότητα που τόσο «γαλαζοαίματα» μας κατακλίζουν. Να είναι εκλεκτική στις επιλογές της. Το κέντημα γι' αυτή, πέρα απ' οποιαδήποτε άλλη ιδιότητα, πρέπει να είναι ο αυθάρκτος αντικατοπτρισμός της εσωτερικής της προσωπικότητας. Να εκλύεται από μέσα της και να παγιδεύεται στις ίνες του ευτελούς καμβά όλο το άρωμα και η λεπτότητα του μυστικού της ψυχισμού. Το απαιτητικό κέντημα, αν έχει ως στόχο αυτά τα ιδώδη, αποκτά αμέσως μία αισθητική χροιά και γιατί όχι και μια καλλιτεχνική αξία. Οι στόχοι αυτοί, αφού αφιερώνουμε τόσες «σκυμένες» ώρες, δεν πρέπει να παραβλέπονται. Γιατί το κέντημα δεν είναι όπως ήταν κάποτε, αποκλειστική ασχολία έγκλειστη στα σπίτια γυναικών. Για τη σύγχρονη πλέον κι απελευθερωμένη γυναίκα, που ατενίζει την κοινωνία με την άνεση και την υπευθυνότητα που τις επιτρέπει ο σύγχρονος καιρός, το κέντημα, παρόλ' αυτά με τις άλλες τέχνες, πρέπει να παραμείνει ένα μέσο εξωτερικής, ή έστω εκτόνωσης, του εσωτερικού της κέντηματος. Ο αυτοσχεδιασμός της, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχουν

άλλοι δίοδοι επικοινωνίας. Οι ελεύθερες ώρες της (αν υπάρχουν μετά τις δυσβάστακτες υποχρεώσεις της) ας γίνουν και εδώ όπως αλλού, ώρες καλλιτεχνικής ευφορίας, ώρες δημιουργικής. Αρκεί, από το εδεσματολόγιο των κεντητικών της προτιμήσεων, να διαγράψει εντελώς την εμπορική τυποποίηση του είδους. Αντιγράψει τον εκθαυμβωτικό διάκοσμο της φύσης. Ψηλαφείστε την ιστορία, τους μύθους και τις παραδόσεις μας, τη γονιμότητα και το εύρος της καλλιτεχνικής μας παρακαταθήκης. Αυτά τα πρότυπα πρέπει ν' ακολουθεί πιστά η γυναίκα, για να μας χαρίσει πλουσιότερα την ωραιότητα των ψυχικών της καρπιών, όχι μόνο στην κεντητική, αλλά παντού. Η φύση λοιπόν ας σταθεί μία ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης. Κι' ευτυχώς, η δικιά μας φύση με τα περιγράμματα των διαγύστων βουνών της, την πολυποικιλία χλωρίδας της, την πανίδα και προπαντός τον διαγύ της ήλιο, διαθέτει μία απείρως πιο περίτεχνη σχεδιαστικούς συνδυασμούς και χρώματα, ώστε να μπορεί από κεί η γυναίκα ν' αντλεί αβίαστα τα θέματα της. Αγαπάτε επομένως και προστατέψτε τη φύση. Κρατείστε μακριά της τους βαρβάρους που ξεσπασμένοι στην άγνοια με τις μουλιντόρες και τα εκρηκτικά. Γιατί η φύση είναι μία στοργική τροφή όλων των τεχνών. Θέλοντας ο Σύλ. μας (Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων) να προβάλλει την καλλιτεχνική εντρούψη, ή την εξευγενισμένη αυτή απασχόληση της γυναίκας και να εισδύει βαθιά στις ρίζες του κεντητικού, από την πρωτόλεια δουλειά μέχρι τα μυστικά του επιτεγμάτα, δίνοντας συνάμα έμφαση στον φαντασμαγορικό του κόσμο και να μας κάνει να χαρούμε έργα παρρημένων και νέων γενεών, κομψοτεχνήματα που μέσα στη δυσοσμία της καθημερινής του τύφωσης, δύσκολα μπορεί κανείς να εισπνεύσει κάτι από το άρωμά τους, πραγματοποίησε στις 13 Απρ. 91 σχετική εκδήλωση που συμμετείχε: Ομιλία με ιστορική ανάμνηση κι ανασκόπηση στο θέμα, καθώς και έκθεση, στην αίθουσα του Συλλόγου, που εντυπωσίασε. Κυρίαρχο στοιχείο της έκθεσης στάθηκαν τα παμπάλαια κεντήματα. Βγαλμένα από τα πανάγια χέρια των γιαγιάδων και τα μανδύα μας ή τις θέϊσσας μας, αισθητικά και θεματολογικά είχαν τέτοια άνεση που όχι μόνο δε βιάζαν και θόλου την οπτική μας περιήγηση, αλλά τονναντίον, ο πλούσιος σε φαντασία, χρωματική φρεσκάδα και συναισθηματικό τους σύνταξε. Το εκφραστικό τους κύρος και η προσήνεμα σε πισωγυρίζαν τόσο ψηλαφηστά στην επαφή τους, που αυτομάτως σου αφαιρούσαν την αίσθηση του χώρου. Έβαντες το παρελθόν, νόμιζες ότι δε βρισκόσαι πιά σε αίθουσα έκθεσης, αλλά σε παλιό Ζαγοριό «οντά» που μοσχοβολούσε από πάστρο, άρωμα κιδωνιών και μοσχοστάφυλο. Αναδύονταν, τα παλιά κεντήματα υπερτερούσαν σε οντότητα και «βαρύτητα» έναντι των νέων. Δίχως όμως αυτό να

σημαίνει πως και τα νέα δεν είχαν τη δικιά τους αυτόνομη παρουσία ή το χαρακτήρα τους. Μπορεί ν' αρνηθεί κανείς, την αισθαντική προσωπικότητα των δημιουργών τους, το σφίγος της εποχής μας, ή την δεξιοτεχνία σε τρύπους πλεκτικής; Πάντως και τα δύο είδη αθετούσαν σε μεγάλο βαθμό την εμπορική χειραγώγηση, έτειναν σε μία τάση δημιουργικής διακοσμητικής, γεφύρωναν δε πλήρως και εναρμόνιζαν δίχως χαλασμούς και αισθητικές απόλλειες το ενδιάμεσο χρονικό τους διάστημα. Η τεκμηριωμένη εισήγηση στο πολυσύμμετο και πολυσύμμετο αυτό θέμα, ήταν της κ. Βάσως Ρόκου, Επιμελήτρια Καθ. της Λαογραφίας του Πανεπιστημίου μας. Λόγω όμως έκτακτης οικογενειακής της ανάγκης δεν παρευρέθη κι' έτσι το κέντημα της ανεγνώσθη με χάρη και γλαφυρότητα από την Πρόεδρο του Συλλόγου κ. Άλκηστη Γκοζίνα-Κυριαζή. Εμπλουτισμένη η πραγματεία της κ. Ρόκου, θα εκδοθεί προσεχώς ως αυτόνομη εργασία, που θα διατίθεται κι' από το Σύλ. Η σύνθεση και η καλλιτεχνική επιμέλεια και αρίστων και της πρόσληψης οφείλονται στον ρόλο της καλλιτεχνικής φωτογραφίας κ. Γιώργου Παπαγεωργίου, αρχιτέκτονα-απόφοιτου της Σχολής Καλών Τεχνών των Παρισίων. Οι γυναίκες του χωριού μας, οι καλώςσυντάτες και κομψοσύντατες αυτές υπάρξεις, οι τόσο αφροισμένες στην οικογένεια και την ιδέα του χωριού μας, ενστερνιζόμενες πλήρως τη σκέψη και τις προσπάθειες του Σύλ. για την υλοποίηση της ωραίας αυτής και πρωτότυπης εκδήλωσης, δάνεισαν, από τις καστέλλες τους, δίχως καχυποψίες και μεμψιμοιρία, τα προκάβα ή πατροπαράδοτα κεντήματά τους προς έκθεση τους στην αίθουσα. Εκείνες που με πολύ υπευθυνότητα και μεράκι, όντας και οι ίδιες δεξιοτεχνικές της «βελονιάς» και του κομπού γούστου, που επιμελήθηκαν την έκθεση, ήταν η Βιβή Φωτοπούλου (Διευθύντρια Ριζαρίου και Σχολής) Άλκηστη Γκοζίνα-Κυριαζή, Μαρίνα Γκάου, Ευτυχία Καραγιάννη, Μάχη Οικονομίου, Σταυρούλα Βασιλίνη, Βιβή Κιάκου και η Ντίνα Παπακωνσταντίνου που κέντημα των χεριών της με παρρημένη αραχνοειδή βελονιά σε σχέδιο του υποφαινόμενου κομπούσε την αίθουσα. Το κοινό, ως είθισται για εκδηλώσεις πνευματικού περιεχομένου, ελάχιστο. Χτυπητή αντίθεση σε όλη τη φιλότιμη προσπάθεια, που προέλασαν την υλοποίηση των παρουσιαζόμενων, απετέλεσαν λίγοι ευτυχώς χωριανοί μας «καφενοπλήκτοι», για να μην τους προσάψουμε και τίποτε πιο κομμητικό, που υπαίθριος στον παραμυθίο καφέ, έτασαν τάβλι και χαρτιά. Η παρουσία τους βέβαια με τη διάλεξη αν και επιρροή δεν ήταν υποχρεωτική. Πλην όμως, ο συνεχής βρόντος των λαρών ταυτόχρονα με τη διάλεξη και οι «σπασμοειδείς» τους σίγουρα ενοχλούσαν. Επειδή το φαινόμενο δεν πρωτοπαρουσιάζεται, προτείνω σε παρόμοιες (θερινές) εκδηλώσεις, ο καφές να κλείνει κατά την ώρα της διάλεξης. Για μία ώρα και λιγότερο, δε χάλασε ο κόσμος για τυχόν διαφυγόντα κερδή. Είναι πράγματι, δύσβατα τα μονοπάτια του πολιτισμού!

Εκείνα τα Χριστούγεννα δεν ήταν όπως τ' άλλα, που με τόση λαχτάρα τα περιμένουν και τα ονειρεύονται τα παιδιά. Ο εμφύλιος είχε κουρνιάσει για τα καλά στον τόπο μας. Δυό και πάνω χρόνια τώρα και πριν καλά-καλά προλάβουμε να χαρούμε την Απελευθέρωση, η κατάρρα του διχασμού, στραγγάλισε τα επινίκια τραγούδια μας και σκόρπισε το χαλασμό.

Στο χωριό μου —όπως και σ' όλη τη χώρα— η σκιά του αδερφοσκοτωμού είχε πέσει βαριά και σκυθρωπίασε πρόσωπα και ψυχές. Τέλη καχυποψίας και μίσους, χώρισαν στα δυό τους ανθρώπους που τίποτε δεν είχαν να χωρίσουν. Χτεσινούς φίλους, συγγενείς, αδέρφια. Στάθηκαν τα χρόνια εκείνα η αρχή της ερήμωσης των χωριών μας, που σήμερα μοιρολογούμε.

Παραμονή, λουπόν, Χριστουγέννων κι' όλα φαινόταν ήσυχα στο χωριό. Εμείς τα παιδιά στα σοκάκια κι' οι άντρες στο καφεεντάκι του Φάνη του Ζαμπανίδη, στον πέρα μαχαλά, (το «χασιάσκο» όπως λέγαμε χωρίς να ξέρω γιατί), είχαν στρωθεί στη «κολτσιάνα» και τη «ξερή», κουτοσπίνοντας.

Κάποια στιγμή, από πέρα από το μεσοχώρι, η λαχανιασμένη φωνή μιάς γυναίκας, (της Φεβρωνίας του Καπελλίδη) έσκισε τη σιωπή: «Αντάρτες στο κάμπο. Φύγετε, κρυφτείτε...» (Ήταν κι' ο γιός της, ο μικρότερος, ο Κλεόβουλος στο καφεεντάκι). Με μιάς οι άντρες, πέταξαν τα χαρτιά και σκόρπισαν να κρυφτούν. Ο φόβος εκείνες τις πονηρές, τις ταραγμένες μέρες ήταν διπλός: Από τη μία ο φόβος της επιστράτευσης κι' από την άλλη ο φόβος να κατηγορηθείς για... «συνεργασία», όταν μάλιστα το πολύ πρόσφατο παρελθόν των περισσότερων, εύκολα προσφερότανε για κάτι τέτοιο...

Σε λίγο, πράγματι, δυό αντάρτες φτάσανε στο μεσοχώρι. Ήταν δυό παιδιά, γύρω στα 23-25 χρόνων. Το μπακάλικο του χωριού το είχε ο πατέρας μου, που εκείνη την ώρα έλειπε στα πρόβατα. Θέλανε τσιγάρα, μας είπαν. (Ήμουν εγώ κι' ο φίλος μου, ο Γιώργος Παπαγεωργίου, όταν τους συναντήσαμε)

Πήγα στο σπίτι, πήρα το κλειδί κι' άνοιξα το μαγαζί. Η μάνα μου παραφύλαγε πιο πέρα να δει τι θα γίνει. Ο Γιώργος με τρόπο τόνασε. Ήταν λαχαρισμένος, γιατί τον περασμένο Ιούλιο που πέρασαν πάλι οι αντάρτες, σ' εκείνο το μεγάλο ελγικό από το Γράμμο προς τα Ζαγοροχώρια (τότε που λαχτάρισαν τα Γιάννινα), το σπίτι του είχε περάσει δύσκολες στιγμές... Κι' είχε δίκιο ο άμοιρος...

Οι αντάρτες κατέβασαν δυο-τρία κονιάκ απανωτά, αγόρασαν κάμποσες κουτές τσιγάρα και πριν φύγουν λέει, ο ένας, μισοχαμογελώντας: «Βασίλει, να πεις στους χωριανούς σου να μη φοβούνται και να μην κρύβονται. Αυτό το χωριό θα γεμίσει από αντάρτες... Μαζί θα κάνουμε Χριστούγεννα...» Κι' έφυγαν.

Όταν απομακρύνθηκαν, πέρα στο κάμπο προς τα Πάνω Σουδενά, βγήκαν οι άντρες από τις κρυψάνες τους και εγώ τους διηγείτο τα... συμβάντα, (νοιάθοντας και λίγο... σπουδαίος για τον... πρωταγωνιστικό ρόλο...) Άναψε η συζήτηση αν θα πρέπει να πάρουν στα σοβαρά ή όχι την προειδοποίηση, πως «αύριο θα γεμίσει το χωριό...» και τι να κάνουν. Τέλος όλοι αποφασίσανε να πάρουν τα μέτρα τους, για το καλό και

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ

ΕΚΕΙΝΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ 1947 ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΤΖΙΟΒΑ

για κακό. Πολλοί, για μεγαλύτερη σιγουριά, φύγανε το ίδιο βράδυ προς την περιοχή του Καλπακιού.

Είχε βραδιάσει, πιά, για τα καλά και στο χωριό έπεσε η βουβιά. Ο πατέρας όπως κι' όλοι οι άντρες, δεν κοιμήθηκε στο σπίτι, αλλά σ' ένα συγγενικό, που είχε καλή κρυψάνα. Όσο η νύχτα περπατάγε, τόσο ο φόβος γρέκνιζε πάνω στο χωριό. Και να... κοντά

Κι' από τους ουρανοί αντί τα ... «Ωσανά» των αγγέλων, κύματα οι αεροπορικές επιθέσεις, να σφυροκοπούν τις γύρω ράχες, όπου είχαν οχυρωθεί τα ανταρτικά τμήματα.

Τέσσερα χρόνια ξενικής κατοχής, με τον Γερμανό στο προσκεφάλι μας, και συγκρούσεις—κάθε τόσο— με τους άλλους αντάρτες, αλλά τέτοιες στιγμές δεν είχε περάσει το χωριό μας.

Γενική άποψη Κάτω Σουδενών.

να ξεμερώσει, γέμισαν τα σοκάκια ποδοβολητό και πινιές φωνές. Όπως είπαν οι δυό προπομπόι, έτσι κι' έγινε: Το χωριό γέμισε από αντάρτες. Ανήμερα τα Χριστούγεννα. Κι' όχι μόνο το χωριό, αλλά κι' όλες οι ράχες. Αντί για τη μεγάλη γιορτή που περιμέναμε, γενική αναστάση, φόβος κι' αβεβαιότητα. Στο σπίτι του γιατρού Βλαδίκα, εγκαταστάθηκε η Διοίκηση. Στο Δημοτικό Σχολείο ο επισιτισμός και τα μαγειρεία.

Κατά το μεσημέρι φέρνουν, συνοδεία, όσους από τους χωριανούς είχαν φύγει απόβραδύς προς τη δημοσιά του Καλπακιού. Τους ξετριάνωσαν μέσα από τα πουρνάρια, σαν τους λαγούς. Τότε μαθεύτηκε, πως «χτυπιέται» η Κόνιτσα και τούτα τα τμήματα είχαν σαν απόστολή να κόψουν την επικοινωνία με τα Γιάννινα κι' έτσι οι αντάρτες είχανε ξεπλωθεί μέχρι κάτω.

Την ίδια μέρα ή την επόμενη—δεν θυμάμαι— από ψηλά το καμπαναριό, ανήγγειλαν με το «κωνί» το σχηματισμό της «Κυβέρνησης του βουνού». Τη δεύτερη προς την τρίτη μέρα της μεγάλης γιορτής, άρχισε η επίθεση του στρατού.

Αυτά κι' αν ήταν... Χριστούγεννα!! Όμοι και πυροβολικό από τη μεριά των Δολιανών, επιθέσεις αλλεπάλληλες τμημάτων στρατού από τη μεριά των Νεγρικών, κι' οι... «γερό-Σοφοίληδες» από την οροσειρά προς Ασπραγγέλους.

χρονος, γιδοβοσκός του χωριού, που τον ψευτομοιρολογούσε και συγχρόνως... πάλευε να του βγάλει τη χλένη.

Ήταν, ο σκοτωμένος, ένα παιδί όχι πάνω από είκοσι χρόνων, με μιά υπόνοια ξανθού μουστακιού στο πάνω χέλος. Από μια ανοιχτή τρύπα στο μεσόφρυδο έσταζε ακόμα αίμα. Είχε τραυματιστεί βαριά από ριπή αεροπλάνου κι' όταν τον βρήκαν τον αποτέλειωσαν με μιά σφαίρα εξ' επαφής, όπως μαθεύτηκε, αργότερα, από στρατιώτες. Ο άλλος σκοτωμένος, ήταν πιο κάτω, ανακούρκουδα σ' ένα πουρνάρι, κοιτάζοντας προς τα Γιάννινα. Ήταν οι πρώτοι... αληθινοί σκοτωμένοι που βλέπαν τα μάτια μας. Μέχρι χτές παίξαμε ακόμα τους «κλέφτες κι' αστυνομικούς» με... ψεύτικους νεκρούς και αιχμαλώτους...

Σε λίγο, είδαμε ν' ανηφορίζουν, καμπουριαστές, μαυροφορεμένες σιλονέτες οι γριές του χωριού: Η Λένη η Κατσάνο, χαροκαμένη μάνα πούχασε το μοναδικό της παιδί στο πόλεμο της Μ. Ασίας. Η Κούσω του Φιλίππου, που ένα χρόνο αργότερα θα της φέρουν το δικό της μοναχογιό, το φτωχό το Φίλιο, (ένος άντρας ως επάνω), γαζωμένο από τις σφαίρες φίλου του χωροφύλακα, που τον εξέλαβε για ανάρτη, εκεί στο έματ του Τσελβαρόλακου... Η Γούσω του Δριγκόπουλου, που πριν λίγα χρόνια είχε θάψει το στερνοπαίδι της το Λευτέρη, που ήταν δεν ήταν είκοσι χρόνων. Κι' ακόμα η Φάνη του Κοίλη και μιά δυό άλλες που δεν θυμάμαι. Με τα χέρια τους τα τρεμάμενα, ανασκάισαν τα λιθάρια κι' έβγαξαν, πρόχειρα τα μνήματα των νεκρών. Δε θα ξεχάσω ποτέ αυτή την εικόνα... Κι' ήταν Χριστούγεννα... Ο κρύος Δεκεμβρίσιος αέρας, ψηλά, στη ράχη, φούσκωνε κι' ανέμιζε τα μαύρα μαντήλια κι' έμοιζαν οι γριές γυναίκες, με τα σκούματα και τα μοιρολόγια τους, (που μόνο αυτές ξέρανε να πούν), σαν χωρές αρχαίες τραγωδίας.

Ροβόλησαμε στο χωριό εξουθενωμένοι. Ένοιωθα πως είχαμε χάσει κάτι από τη χαρούμενη, παιδαίστη αναμιαλιά μας εκείνη τη μέρα. Σαν νάχαμε μεγαλώσει απότομα.

Ο αχός της μάχης είχε κοπάσει πιά. Το χωριό ξεανάβρισε σιγά-σιγά το ρυθμό του. Τα Χριστούγεννα, όμως, είχαν περάσει...

Κι' ο Χριστός εκείνη τη χρονιά...δεν γεννήθηκε στο μικρό χωριό μας...

Κι' ήταν αυτά τα τελευταία παιδιά Χριστούγεννα που θυμάμαι. Ύστερα, (το 48 και 49, ξεπιασμένοι «ανταρτοπληκτοί» στα Γιάννινα, μετά στην Ιταλία), πέρασαν δέκα και πάνω χρόνια για να ξαναβρεθώ τέτοιες μέρες στο χωριό. Αλλά τότε όλα είχαν αλλάξει... Και το χωριό κι' εμείς.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή, πραγματοποιήσαν στο Ζαγόρι τα Τ.Ε.Ι. Κοινωνικών λειτουργιών της Πάτρας.

Μετά από τηλεφωνική προσυνεννόηση, και την Παρασκευή 29.11.91 τους κατηγητές και σπουδαστές υποδέχτηκαν μέλη του Κ.Ε.Ζ. και Ι.Λ.Ε.Ζ. στα γραφεία τους όπου και τους έγινε λεπτομερής ενημέρωση και προβολή διαφανειών, σχετικά με την ιστορία και τα αξιοθέατα του Ζαγορίου. Στους επισκέπτες προσφέρθηκαν γλυκά και αναψυκτικά.

Ζαγορίσιοι ποιητές

Κώστας Ε. Σίμος

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Θα χτυπήσουν οι καμπάνες σ' εκκλησιές και σ' εξωκλήσια, ν' αναγγείλουνε στον κόσμο πως γεννήθηκε ο Χριστός θά φελλίσουνε τα χείλη: Θεέ μου «Δόξα εν Υψίστοις». Κι' ανακούφιση θα νοιώσει στην ψυχή κάθε πιστός.

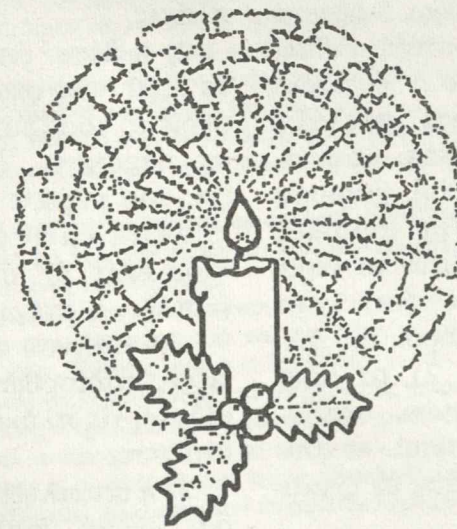
Το παιδί γλυκοκοιμάται κι' ονειρεύεται παιχνίδια, τ' ο παππούλης θα του φέρη από χώρα μακρινή. Του αρρώστου την ελπίδα ξανανοιώνη τούτη η μέρα και τον κάνει ν' αντικρύζει τη ζωή του ροδαλή.

Θα χτυπήσουν οι καμπάνες. Ο Θεάνθρωπος γεννήθη. Σαν απόψε κάποια νύχτα άνοιξαν οι ουρανοί. Λάμπαν ποιά πολύ τ' αστέρια. Κι' έγινε η γέννησή Του στις καρδιές τις λυπημένες μια γλυκειά φεγγαβολή.

Θ' αντηχήσουν οι καμπάνες σε βουνά και σ' ακρογιάλια. Τους αιθέρες θα δονήσουν των αγγέλων οι αυλοί. —Κι' αν περάσανε αιώνες ω Σωτήρα, οι άνθρωποι μέινανε όπως τους βρήκες: βάρβαροι, κι' αμαρτωλοί.—

Ω Χριστέ μου που γεννήθηκες ταπεινά μέσα στη φάτνη. Λυτρωτή Εσύ του πόνου και της κάθε συμφοράς. Διώξε μεσ' απ' την ψυχή μας κάθε μίσος και κακία κι' ας φνιτρώσουν τα λουλούδια της αγάπης της χαράς.

Από την ποιητική Συλλογή «Αμαρτωλοί», Κάιρο 1955

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ.
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
ΕΥΣΥΧΙΣΜΕΝΟ ΚΙ'
ΟΜΟΡΦΟ ΚΑΙ ΣΟ 1992
ΚΑΙ ΣΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Από τη Συντακτική Επιτροπή

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΛΑΝΤΑ...

Καλήν ημέρα Άρχοντες, του Ζαγορίου «Κεφάλια» Πρόεδροι, Αντιπρόεδροι κι' όλα τα μέλη τ' άλλα Χρόνια πολλά να ζήσετε κι' εσείς και το Ζαγόρι. Και μην απογοητεύεστε, που οι καιροί... έχουν ζόρι... Σ' εσάς ο κλήρος έλαχε, στα δισεκατα χρόνια, που το Ζαγόρι δένεται μες της ζωής τ' αλώνια, βιλγάτορες να στέκεστε, στις ρούγες των χωριών μας κι' όρθιοι να παλεύετε, μην πατηθεί το βιό μας. Το βιό μας: η κληρονομιά, παράδοση, ιστορία τα «όσια και ιερά», του Ζαγορίου θρησκεία

Καλήν ημέρα και σε σας, Φορείς του Ζαγορίου μας Σύλλογοι κι' Αδελφότητες, κλωνάρια του κορμού μας, εθελοντές της προσφοράς, ανάγκη του καιρού μας Κι' εσείς χρόνια να ζήσετε, χρόνια να πολεμάτε για το Ζαγόρι τ' όμορφο, που σίγουρ' αγαπάτε

Στό ΚΕΖ, ΙΛΕΖ και «Σύνδεσμο», τα τρία Σωματεία, να βρούν το δρόμο τον καλό και τη ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ και το Ζαγόρι, όλοι μαζί, νάχουν εικονοστάσι, να το βοηθήσουν να στηθεί, γιατί έχει αποστάσει...

Καλήν ημέρα Άρχοντες κι' εσείς της Ριζαρείου Φάρος κι' ελπίδα, απαντοχή όλου του Ζαγορίου, Τον τόπο μας να γνοιάζεστε, τον τόπο του Ριζάρη, πάλι να τον υψώσουμε, λιθάρι το λιθάρι.

Του Λαζαρίδη Το Πνευματικό το Κέντρο στο Κουκούλι, χιλιόχρονο, να κελαϊδεί —του Βίκου νυχτοπούλι— την Ομορφιά, την Ανθρωπιά, του Κώστα το μεράκι, πούταν για το Ζαγόρι μας, κελαρυστό ρυάκι...

Ευχή μας, τούτη τη χρονιά, ψηλά στο «Ροντοβάνι» της «Ζαγορίσας τ' Άγαλμα», εκεί ψηλά να φτάνει, εκεί ψηλά που σήκωσαν τον τόπο μας Εκείνες Γυναίκες, μάνες, αδελφές, του Ζαγορίου ηλιαχτίνες...

Καλή ημέρα και σε σας, Νέοι του Ζαγορίου μας Αίμα μας και χλωροί βλαστοί, τ' όμορφου περβολιού μας Σ' εσάς οι ευχές μας οι πολλές και τούτες οι κουβέντες: Να γίνετε του Ζαγορίου, προστάτες και αφέντες. Και να το διαφεντεύετε, να μην κακοτυχήσει, σε ξένα χέρια μη βρεθεί, τι τότε πιά θα οβύσει...

Καλήν ημέρα και Χρόνια και στο Περιοδικό μας. Φωνή και μετερίζι μας, λύχνος μοναδικός μας... Ζαγόρι και «ΖΑΓΟΡΙΜΑΣ», ένα να γίνει στόμα, να τραγουδάει τον τόπο μας, χρόνια πολλά ακόμα.

«Η Ξεγνοιασιά κι' η ανεμελιά μόνο είναι για τους γέροντες απολαβή γι' ανήμπορους χαρά ξεθυμασμένη!..... » έλεγα σ' ένα πολήμω μου από τα γραμμένα στην περίοδο της νεότητας μου περί το 1965. Μάλλον ήταν ένα ξεσπάσμα παραπόνου για τη συγχύριζα της ανθρώπινης ζωής. Όταν ο άνθρωπος είναι στη μικρή ηλικία κι έχει τη δύναμη και τη διάθεση για να δοκιμάσει κάθε τι το Ωραίο Νόστιμο, τότε δεν έχει τον διαθέσιμο χρόνο. Τον διαθέτει κύρια στην παραγωγική ή και στην... οιονεί παραγωγική δουλειά (από το δουλεία) που είναι απαραίτητη στ' αλήθεια για τη σωστή υπαξή του σαν αξιόπρεπα κινούμενο ατόμου. Δώρον όμως άδωρον, όπως λέγανε οι παλιοί, ή άμετρα αφημένη διάθεση χρόνου (με τον περιορισμό της υγείας, βέβαια καιτης συνέχισης της ζωής του) από τον μεγάλο-τον γέροντα και στην προκειμένη περίπτωση από κάθε συνταξιούχο. Όσο κι αν αυτός θεωρεί τον εαυτό του όχι γέρο αλλά γερό, μεταθέτωντας λογοπαιχτικά τον τόνο στην κακόχηξη λέξω...Τι θα γίνει, ας προσαρμόσθουμε στην παρηγορήτρα, αληθινή όμως ουσιαστικά φράση.

«Κάθε ηλικία έχει τα καλά της όσο και τα δικά της δεινά»
Έτσι με τον αγαπητό μου ξάδελφο και φίλο Χρίστο πήραμε την απόφαση να κάνουμε τη σκέψη μας πραγματικότητα. Οι άλλοι στις δουλειές τους, εμείς στη δική μας, απασχόληση. Ότι δούμε περισσότερα, αυτά θα έχουμε κέρδος κλείνοντας, με το πλήρωμα του χρόνου, τα μάτια μας. Κινώμαστε; Τότε άς τραβήξουμε κατά το Ζαγόρι τώρα που οι μικρότεροι παραθεριστές (έστω και λιγοστοί ακόμα λόγω άγνοι-ας, των τοπίων) έχουν αποσυρθεί από κεί. Κι άς χαρούνε την ησυχία και τη καθαρότητα μέσα στη μοναδική χροιά αυτού του χώρου. Οκτώβριος μήνας. Άλλο-τε (είμαστε και οι δύο συνταξι-ούχοι) που να ξεμυτίσουμε από την Αθήνα τέτοια εποχή, δηλαδή τον καλλίτερο καιρό για τουρι-στική αναψυχή; Οι δουλειές όπως προείπαμε έμποδίζουν τους εν ενεργεία ανθρώπους από υπέροχες, απολαύσεις που δεν τις φτάνουν στο κοντινό περι-βάλλον τους. Σπίτι στο Ηλιοχώ-ρι υπάρχει. Νοικοκυρεμένοι και οι δύο λίγο-πολύ είμαστε. Θα αυτοεξυπηρετούμαστε στ' απα-ραίτητα. Σε φαγητό ή ύπνο. Αλλά θα το γλεντήσουμε στο γύρισμα (με αυτοκίνητο, με τα πόδια όπως βολεύει το κάθε μέρος που

Στον «Λάκκο» του Ηλιοχωρίου τον Οκτώβριο

θα επισκεπτώμαστε). Για τις 7/10/91 προγραμματίσαμε επίσκεψη στο θρυλικό (σε φήμη και ουσία) τοπίο του Ηλιοχωρίου που είναι γνωστό σαν «Λάκκος». Μεσημέριαζε όταν ξεκινήσαμε από το σπίτι του Ηλιοχωρίου. Με αυτοκίνητα κινηθήκαμε στεκόμενοι κι' αποθαυμάζοντας τα όμορφα επί μέρους τοπία. Περπάσαμε από το Ξωκλήσι Άγ. Μηνάς και κατευθυνθήκαμε, αφού διαβήκαμε το Πόρτο Λάτο προς την διακλάδωση του δρόμου (ακόμα δυστυχώς είναι χαματόδρομος!...) για Λαΐστα-Τυφτόκαμπο. Εκεί προς τ' αριστερά και τριγύρω είναι τα μεγαλοπρεπή δάση του ορεινού πεύκου και του πευκοελάτου. Ευθυτενή και πανύψηλα χαμογελούσαν χαιρετώντας τη μικρή μας παρουσία στο δικό τους Κόσμο. Τί' άλλο να κάνουμε από το να τα θαυμάσουμε αντιχαιρετώντας τα; Ο ξάδελφος Χρίστος συγκατένευε κι έδινε την έγκρισή του στην απόφασή μας, να ζήσουμε εργένια μ' αυτό το θαυμάσιο τρόπο σ' αυτά τα θαυμαστά βουνά. Μας είχε πάρει η Χαρά σαν αντικατοπτρισμός του ήλιου και του όλου περιβάλλοντος κάλλους, στις μετουχισμένες, από την Αθηναϊκή βαρύγδουπη κι' αποπνιχτική παρουσία, ψυχές μας. Προχωρώντας φτάσαμε στο παραλάδι του κεντρικού δρόμου δεξιά προς την «Αρβανίτα». Είναι φιδωτός ανηφορικός ομαλά στην αρχή- πιο απότομα στη συνέχεια για το «Λάκκο». Πίσω μας αφήναμε διαδοχικά τα πέταλα (στροφές) του δρόμου αυτού Όμως ανόξαμε κυριολεκτικά το στόμα από αμνηχανία και έλλειψη άλλου τρόπου εκδηλώσεως του θαυμασμού μας όταν φθάσαμε στο σημείο του δρόμου που διέσχιζε τον χώρο της τοποθεσίας «Αρβανίτα». Κι εγώ που πηγαίνω κάθε χρόνο εκεί από το 1969 είδα κι αντίκρισα κάτι το καινούριο. Τα χρώματα και οι αποχρώσεις του ηλιόφωτου πάνω στα φυλλώματα και στον περιβάλλοντα χώρο! Οι φανταχτερές σκιές του Οκτωβριανού τοπίου ανάμεσα στους πανύψηλους χοντρούς κορμούς και της φυλλωσιές των μυριάδων δέντρων της οξείας, που στρίβει κανείς το λαμόνι και το κοκεράλι του σε' ορθή γωνία με τους ώμους για να δει το μπτόι τους και να θαυμάσει

έτσι την άφραστη μεγαλοπρέπεια της! Ο ξάδελφος σαν να είδε το «Φως Παρόν» αναζητούσε κάθε στιγμή τη φωτογραφική μηχανή. Τι να πρωτοφωτογραφάρεις απ' ότι έβλεπε; Μόνο αυτός που δεν επισκέφτηκε Φθινοποριδιάτικα αυτό το τοπίο, δεν μπορεί να νοιώσει ότι εμείς νιώσαμε εκείνες τις στιγμές. Εγώ άλλοτε επήγαινα εκεί τα πρωϊνά του 15 Αυγούστου κι' επέστρεφα απογευματάκι. Ο φωτισμός και τα χρώματα όμως του Οκτωβριανού απομυήμερου (περί της 2 μ.μ.) ήταν το κάτι που δεν μπορεί η πέννα μου να αποδώσει. Κάτι το θαυμάσιο θεσπέσιο!. Αξέπεραστη ενεργός Ομορφιά, που δεν την εγγίζει καν και η γαλήνια δομή και της Έννοιας «Παράδεισος»! Εδώ νάθουνε οι φίλοι και οι συγγενείς μας, Χρίστο μου, να κάμουν τις συγκρίσεις. Εδώ είναι ο βιότοπος της τελευταίας Αρχούδας. Εδώ είναι το «Υπέροχο» σ'όλες του τις παραλλές. Πανδαισία ή μάλλον Καλλιθέα χρωμάτων και κάθε Φυσικής ομορφιάς Εικόνων!... Στο πέρασμά μας βλέπουμε που καιπου τα ίχνη (βουνιές αλλά και πατημασιές στην ξεραμένη λάσπη) της αρκούδας. Βγάλαμε φωτογραφίες με φόντο τις πιο γλυκά εντυπωσιακές οξιές (που τις νομίσαμε σμιλίδες). Η διαδρομή μέχρι το «Λάκκιο» ήταν από εκπλήξη σε εκπλήξη αναλλασσόμενης ομορφιάς. Να, το Φθινόπωρο έχει παντού τις χάρες του. Όμως εδώ αυτές οι Χάρες ήταν απαρμόγεια ανεπανάληπτες. Στο Λάκκιο που ο χώρος το χειμώνα με το λιώσιμο του χιονισού γίνεται λίμνη, το καλοκαίρι είναι ένα στραγγισμένο οροπέδιο στους πρόποδες του πετρώδους μέρους του Πάπιγκου (Τύμφη) προς το μέρος της ανατολής (πίσω δυτικά είναι το χωριό Πάπιγκο). Το πετρώδες αυτό μέρος του βουνού δεν είναι και άγονο, ας φαίνεται πως δεν έχει αρκετή χλωρίδα. Εκεί οι χωριανοί και οι επισκέπτες μαζεύουν το τσάϊ σκαρφαλώνοντας στις απόκρημνες πλαγιές. Η χλωρίδα του είναι θαμνώδης και συγχρηκτικά με την άλλη οργιώδη βλάστηση πανύψηλων δένδρων, δεν πιάνει που λένε χαρτωσιά σε πράσινο. Εκεί πάνω σε φυσικούς εξώστες ζούν τα αγριόλιθα με τις δικές τους συνήθειες και συμπεριφορά.

**ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΣΤΟΝ
ΑΘΙΔΙΜΟ π. ΜΙΧΑΗΛ
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ**

Τιμήθηκε με Αρχιερατικό
μνημόσυνο την Κυριακή
4 Νοεμβρίου στον ιερό
αό της Μητρόπολης Ιωαν-
νίνων, ο αοίδιμος ιεροκή-
ρυκας-Καθηγητής αρχιμα-
γίστρου π. Μιχαήλ Παπάζο-
λου.

Ὅπως είναι γνωστό ο π.
Μιχαήλ ήταν τσεπελοβίτης
γι' αυτό την παραμονή του
ιημοσύνου, το απόγευμα
του Σαββάτου 23 Νοεμβρί-
ου, στη γενέτειρά Του το
Τσεπέλοβο, ψάλλθηκε τρισά-
γιο στον τάφο του «υπέρ
αναπαύσεως» της ψυχής
Του.

Από το θάνατό του μέ-
χρι σήμερα έχουν περάσει
20 χρόνια. Για το βίο και
το έργο Του π. Μιχαήλ Πα-
τάξογλου μίλησε ο ιεροκή-
ρυκας της Μητρόπολης Πα-
τρών, πανοσιολογιώτατος
αρχιμανδριτής Συμεών Χα-
τζής, ο οποίος εξήρε την
προσωπικότητα του αιδι-
μου π. Μιχαήλ, ο οποίος
πράγματι υπήρξε μια ξεχω-
ριστή φυσιογνωμία του
κλήρου μας και το Ζαγόρι
σεμνύεται γι' αυτό.

Λειτουργία της
Ζαγορίσιας Χορωδίας

Με πρωτοβουλία του
Υποπρύτανη καθηγητή κ.
Θωμά Μπαϊρακτάρη άρχι-
σε η λειτουργία της Υπο-
πρυτανικής χορωδίας, που στο-
χεύει να ανεβάσει το πολι-
τιστικό επίπεδο της περιο-
χής μας και να διατηρήσει
τη μουσική μας παράδοση.

Είναι μια καλή αρχή και όσοι από τους συμπατριώτες μας έχουν την όρεξη και το χρόνο ας σπεύσουν να πλαισιώσουν τη νεοσύστα-

Τα Ζαγορίσια Κρίκρια. Στην πλαγιά (προς την ανατολή δηλαδή μόνο στο Ηλιογυρίτικο μέρος) δεσπόζει, η αιώνια παρουσία του χιονιού. Για όλο το χρόνο και όλα τα χρόνια τα χιόνια σε ορισμένα σημεία δεν λύνουν ποτέ. Το ηλιογύρισμα είναι σύνητο. Όταν ξεσταίνει η μέρα δεν υπάρχει εκεί το πόρινο μάτι του ήλιου για να διώξει την ψυχρή παρουσία τους. Ωραίο το γύρω τοπίο του οροπεδίου όπου γίνονται οι γιορτές του χωριού κάθε 15 Αύγουστο. Ωραίο το δέος που δίνει το απότομο ύψος του πέτρινου βουνού με το τεράστιο φυσικό νταμάρι αμμοχάλιου και χαλιούλι που με τις ενέργειες της φύσης υπάρχει εκεί. Όμως το χιόνι λευαίνοντας προκαλεί είναι το πιο ενδιαφέρον για τον ανήσυχον επισκέπτη. Αυτός δεν ησυχάζει παρά μόνο όταν σκαρφαλώνει στις σχεδόν κυλιόμενες πέτρες της απότομης πλαγιάς και το πατήσει φωτογραφιζόμενος ή όχι με το φόντο του. Σκαρφαλώνοντας και μες προς το χιόνι ήταν πιά 2½ μμ. Η σκιά του βουνού είχε πέσει καλύπτοντας, όλη τη πλαγιά του προς την ανατολή (εκεί που βρισκόμαστε εμείς προχωρώντας) και μέχρι κάτω το μυσό οροπέδιο. Εκεί μας, περιμενε μια ανάμα εξάισια έκπληξη. Σε μια στιγμή παίρνοντας στη σκιά νομίσμα με πως βροθήκαμε σε μια ομίχλη. Ωραία, αλλόκοσμα θαμβωτική ομίχλη στην οποία όμως προσαρμόσθηκε γρήγορα το βλέμμα μας ανακαλύπτοντας μυριάδες φυτών και λουλουδιών ανώνυμων- άγνωστων σε μας αλλά και στους άλλους θαρρώ ανθρώπους. Ένθουσιασμένοι με όσα αντικρύσαμε σκεφθήκαμε προς στιγμή να κόψουμε δειγμάτα από τα ανώνυμα αυτά φυτά για να δείξουμε σε φίλο βοτανολόγο με τη βεβαιότητα πως θα του δώναμε και την απηχανία της άγνοιας του «Ειδιού». Προχωρήσαμε όμως πατώντας στέρεα (παρά την ιδιότητά μας σαν απόμαχων συνταξιούχων) προς τις Οάσεις του χιονιού. Το πτήσσεμε βέβαια! Φωτογράφησα εκεί και τον ξάδελφο χωρίς να γνωρίζω αν θαχε τελικά επιτυχία ή φωτογράφηση μέσα στην πανέμορφη ομιχλώδη σκιά αυτού του τοπίου. Κάτω και πέρα χαμογελούσε λαμποκοπώντας, το ηλιοφωτο χαρίζοντας την θαλπερή ξεστασιά του στα φύλλα και στις καρδιές κάθε έμβιου οργανισμού φυτικού ή ζωϊκού...

ΣΠΥΡΟΣ ΚΩΝ.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Νέα από τον κόσμο μας

τη χορωδία μας.

Μπορούν να προσέρχονται κάθε Δευτέρα και Τετάρτη από ώρα 7,30-9,30 μ.μ. στο Πνευματικό Κέντρο του Πολιτιστικού μας Συνδέσμου (Χριστοβασιλή 8) για πληρέστερη ενημέρωσή τους.

Επάξια εκλογή
συμπατριώτη μας

Ο συμπατριώτης μας καθηγητής της Παθολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Χαράλαμπος Μουτσόπουλος, εκλέχτηκε Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου.

**ΑΞΙΕΠΑΙΝΕΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ
ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ**

Μέσα στα πλαίσια της
ωραίας πρωτοβουλίας του
Πολιτιστικού Συνδέσμου
Ζαγορισιών για την παροχή
ιατρικής ενημέρωσης και
βοήθειας στους συμπατριώ-
τες μας, πραγματοποιήθη-
καν μέχρι τώρα δύο εξορ-
μήσεις-επισκέψεις γιατρών
όλων των ειδικοτήτων στα
χωριά της περιφέρειάς μας.

Η έναρξη έγινε την Κυριακή 21 Νοεμβρίου από δύο κλιμάκια γιατρών, που επισκέφτηκαν τα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου.

Το ένα κλιμάκιο επισκέφτηκε τα χωριά Βωβούσα, Ελατοχώρι και Γρεβενίτι και το άλλο Φλαμπουράρι, Τρίστοινο, Γρεβενίτι.

Η δεύτερη εξόρμηση έγινε
το α' δεκαήμερο του Δεκεμ-
βρίου με προορισμό, η πρῶ-

τη ομάδα, τα χωριά Ηλιοχώρι-Βρυσσώρι-Λάϊστα και η δεύτερη ομάδα τα χωριά Τσεπέλοβο-Σκαμνέλι. Είκοσι περίπου γιατροί όλων των ειδικοτήτων κυρίως Ζαγορίσιοι αλλά και φίλοι του Ζαγορίου εγκατέλειψαν εθελοντικά τα ιατρεία τους και στερούμενοι της Κυριακάτικης ανάπαυσής τους, εξέδραμαν προς τα χωριά της περιοχής μας για να έρθουν κοντά στους συμπατριώτες τους, τους ξεχασμένους αυτούς ακρίτες —ιδιαιτέρα αυτήν την εποχή— και να τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν κάποιο πρόβλημα ίσως της υγείας τους, να τους ενημερώσουν υπεύθυνα σε θέματα υγιεινής και το σπουδαιότερο να τους δώσουν το κουράγιο εκείνο που τους χρειάζεται για ν' αντιμετωπίσουν τις δύσκολες συνθήκες της ζωής.

Είναι εμφανής η έλλειψη γιατρών στα ορεινά και απομακρυσμένα χωριά σαν τα δικά μας και η υγειονομική περιθάλψη πλημμελής όταν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη μας, πως το μεγαλύτερο ποσοστό των μόνιμων κατοίκων των χωριών μας είναι υπερέλικες με όλα τα γνωστά προβλήματα υγείας, που αντιμετωπίζουν συνήθως στην ηλικία αυτή.

Τι' αυτούς τους λόγους τέτοιες πρωτοβουλίες είναι αξιέπαινες και μας θυμίζουν τους παλιούς Ζαγορίσιους γιατρούς, που αγώνιζαν στην κυριολεξία το Ζαγόρι —καβαλάρηδες συνήθως για να προφταίνουν τα

επείγοντα περιστατικά—
μέσα σε αντιξοες καιρικές
συνθήκες ανεμοβρόχια, χιόνια
και παγωνιές για να
βοηθήσουν τους συμπα-
τριώτες τους προσφέρο-
ντας τις υπηρεσίες τους με
ανιδιοτέλεια και με ύψιστο
συναίσθημα ευθύνης. Συγ-
χαίροντας και πάλι τους
γιατρούς μας για την πρω-
τοβουλία τους αυτή ευχό-
μαστε να συνεχιστεί η προ-
σπάθειά τους και να βρει
και άλλους μιμητές ανάμε-
σα στους Ζαγορίσιους επι-
στήμονες άλλων τομέων για
να βοηθήσουν την περιοχή
μας.

Σ.Θ.

ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

Μία αξιολόγηση προσπάθεια
Ὅπως είναι γνωστό, στα χωριά μας, τα χωριά του Ζαγορίου, οι μόνιμοι κάτοικοι λόγων αναγκών, —λόγω συνθηκών, όπως θέλετε πείτε το—, που διαμένουν σ' αυτά, είναι ελάχιστοι και ως επί το πλείστον μιάς κάτοιας ηλικίας και που φεύγοντας ένας-ένας, δεν αφήνουν αντικατάστη, το κενό τους μένει αναπληρωτό.

Όμως, όσοι αληθινά αγαπάμε τον τόπο μας που γεννηθήκαμε είτε μείς είτε οι γονείς μας, θέλουμε και επιδιώκουμε με κάθε τρόπο και όσο μπορούμε, να τα βοηθήσουμε, γιατί θέλουμε να βλέπουμε τα πατρογονικά μας σπίτια και τις εκκλησιές μας όρθια και εν λειτουργία.

Μια τέτοια προσπάθεια έγινε στο χωριό μας το Πάπιγκο και συγκεκριμένα στη συνοικία Μπούναρη του Μεγάλου Παπίγκου.

Οι «Μπουναριώτες» λοιπόν, και οι φίλοι τους, με την άδεια και την συμπαράσταση της Εκκλησιαστικής Επιτροπής, αποφάσισαν μόνοι τους να συντηρήσουν το Εξωκλήσι

της Αγίας Παρασκευής που είναι μέσα στη συνοικία τους, που κατά πάσα πιθανότητα, πολύ παλαιά, θα ήταν και ο πρώτος ενοριακός ναός.

Και είναι πράγματι η Αγία Παρασκευή του Πατίγκου, ένα αξιόλογο μνημείο χριστιανικής λατρείας.

Πρόθυμα συνεισέφεραν τον οβολό τους, μέχρι στιγμής σαν πρώτη δόση, οι κάτωθι, των οποίων τα ονόματα αναφέρουμε κατ' αλφαβητική σειρά:

	Δραχ.
1) Αναστάσης Λάμπρου	1.000
1) Βλάχου Μερόπη	5.000
3) Δαμιανού-Τσίλη Ελένη	15.000
4) Δερβένης Πανταζής	25.000
5) Διαμαντής Κων/νος	10.000
6) Εξάρχου Νικόλαος	5.000
7) Ζούνη Βασιλεία	10.000
8) Κοντογιάννης Χαρ.	15.000
9) Μάλιακα Ευθαλία	1.000
10) Μασούρα-Τσίλη Αγγ.ή15.000	
11) Μουζά-Βατίστα Μαργ20.000	
12) Μουζάς Αθανάσιος	20.000
13) Παπαϊωάννου Ιω.	30.000
14) Ρέππας Γεώργιος	25.000
15) Σαξώνης Νικόλαος	30.000
16) Τσίλης Δημήτριος	6.000
17) Τσίλης Αριστομένης	20.000
18) Τσουμάνης Γεωργ.,	
Φίλιπ. και Κλεονίκη	30.000
19) Χατζής Νικόλαος	20.000
Ητοι σύνολον δραχ.	303.000

Από το συγκεντρωθέν αυτό ποσόν, διετεθήσαν:

α) Διά το γύρισμα της στέγης, εργατικά, αγορά και μεταφορά πλάκας...δραχ. 200.000
β) Διά την επισκευήν του πατώματος των στασιδίων την τοποθέτησιν κορνίζας στο νταβάνι, αγορά και μεταφορά ξυλείας και μικροσφατίσματα 70.000

Σύνολον δαπάνης 270.000
Με το υπόλοιπο που απέμεινε σὺν το ποσόν που θα δώσουν, όσοι τυχόν ξεχάσανε ή δεν έλαβαν γνώσιν, στη συνέχεια, σὺν θεῷ, το επόμενον έτος, θα γίνουν τα τρία στασίδια που έχουν καταστραφεί και θα διορθωθεί το δάπεδο της Αγίας Παρασκευής και με-

Νέα από τον κόσμο μας

τά αν θέλουμε, συνεχίζουμε την προσφορά μας αυτή και στην Αγία Κυριακή.

Υποχρεώσας μας είναι και μεταξύ των άλλων, να παραδώσουμε τα ιερά αυτά μνημεία της πίστεώς μας, στους απογόνους μας, όρθια και εν λειτουργία!

Θεράμα συγχαρητήρια!

Ι.Γ.Π.

Πάπιγκο. Νοέμβριος 1991

Δημοσιεύουμε έγγραφο του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων που απευθύνεται στην Ριζάρειο Σχολή και κοινοποιείται σε μας και στις Κοινότητες του Ζαγορίου.

Σ.Ε.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ
ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑΣ 24 ΤΤ 10676

ΑΘΗΝΑ

Κύριοι Σύμβουλοι,

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου Ζαγορισίων ύστερα από παράκληση πολλών Ζαγορισίων απόρων οικογενειών επανέρχεται σε παλιότερο αίτημά του (για το οποίο δυστυχώς δεν λάβαμε καμιά απάντηση) για τη στέγαση στους κοιτώνες των εκκλησιαστικών σχολών στο Χαλάνδρι Ζαγορίσιων Σπουδαστών που φοιτούν στις Ανώτατες και Ανώτερες Σχολές των Αθηνών.

Το οξύ στεγαστικό πρόβλημα με την παράλληλη αύξηση των ενοικίων δημιούργησαν μεγάλο οικονομικό πρόβλημα για τις οικογένειες αυτές.

Κύριοι Σύμβουλοι, γνωρίζοντας το μεγάλο ενδιαφέρον σας για τα προβλήματα που απασχολούν το Ζαγόρι του σήμερα και των κατοίκων του, πιστεύουμε ότι θα εξετάσετε με προσοχή και κατανόηση το αίτημά μας.

Αναμένοντας απάντησή σας
Με πατριωτικούς χαιρετισμούς
Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΤΖΩΚΑΣ

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ
Ο.Τ.Α. ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Καταγράφουμε μερικά αιτήματα από το γενικό κατάλογο αιτημάτων των Ο.Τ.Α. Νομού Ιωαννίνων, που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την περιοχή μας και που η ικανοποίησή τους από μέρους της Πολιτείας θα συμβάλει όπως δήποτε στην ανάπτυξη του Ζαγορίου.

1. Να εκδίδονται οικοδομικές άδειες επιφάνειας μέχρι 60 τ.μ. άνευ σκυροδεύματος από όλες τις κοινότητες των παραμεθορίων νομών. Αυτές δε που καλύπτονται από ειδικά διατάγματα (Ζαγόρια, περιοχή Μετσόβου) να ελέγχονται τα σχέδια μόνο από την πρωτοβάθμια επιτροπή Αρχιτεκτονικού ελέγχου.

2. Να στελεχωθούν τα κέντρα υγείας με γιατρούς και να αναδιαρθρωθούν τα αγροτικά ιατρεία και να στελεχωθούν και αυτά.

3. Να καταργηθεί το άρθρο 74 του Νόμου 1541/85 όπως αυτό συμπληρώθηκε από το Νόμο 1568/86 άρθρο 19 και το Π.Δ. 126/86 στην εκμετάλλευση των κοινοτικών δασών. Οι νόμοι αυτοί είναι ληστρικοί για τις δασοκτήμονες-κοινότητες.

Επίσης το άρθρο 240 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89) δεν ικανοποιεί πλήρως τις δασοκτήμονες κοινότητες αλ-

λά η απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου ως προς την τιμή της ξυλείας όταν δεν βρίσκει συμφωνούς τους δασικούς συνεταιρισμούς της κοινότητας να έχει δικαίωμα το κοινοτικό συμβούλιο να εκποιεί την ξυλεία απ' ευθείας στο ελεύθερο εμπόριο.

4. Να παραχωρηθούν τα δημόσια δάση, ανεξαρτήτως εκτάσεως, στις κοινότητες εκείνες που αυτά είναι μέσα στα διοικητικά τους όρια.

5. Να αναγνωρισθούν από πλευράς υπουργείου Γεωργίας τα κτηματολόγια των κοινοτήτων, που έχουν συνταχθεί από το Ελληνικό δημόσιο και με το περιβόητο νόμο 998/79 δεν αναγνωρίζονται από τη Δασική Υπηρεσία.

6. Να γίνει επειγόντως η επάνδρωση της αγροφυλάκης που πολλά θέματα θα λύσει στις κοινότητες και να δοθούν αρμοδιότητες εκτός της αγροτικής ασφάλειας και αρμοδιότητες δασικής ασφάλειας, καθήκοντα φυλάκων θήρας και περιβάλλοντος γενικότερα.

7. Καθιέρωση ειδικού τιμολογίου για το ρεύμα των αντλιοστασίων ύδρευσης και φωτισμού οδών και πλατειών.

8. Τουριστική ανάπτυξη του νομού.

9. Προστασία του περιβάλλοντος, της πανίδας, του σπάνιου φυτικού πλούτου του νομού μας και καθιέρωσης ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών στο νομό.

10. Συντήρηση και προστασία των αρχαιολογικών χώρων και νεωτέρων μνημείων του νομού.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΔΙΠΟΤΑΜΟ ΓΑΜΟΙ

Στον ιερό ναό Αρχιμανδρείου Γιαννίνων, έγιναν στις 30 Νοέμβρη οι γάμοι του ταιριαστού ζευγαριού Κώστα Αδαμίση και Δήμητρας Στασινού δικηγόρου από τα Γιάννινα. Τα νυφικά στέφανα αντάλλαξε ο Αλέκος Γιαννούτσος.

Επακολούθησε δείπνο και γλέντι στο κέντρο «Λιθαρίτσια» μέχρι τα ξημερώματα. Στο νέο ζευγάρι ευχόμαστε κάθε ευτυχία και χαρά.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΚΑΛΟΥΤΑ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο Σωτήριος Σιούλας και η Χριστίνα Δρέμζια έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού. Να τους ζήσει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΒΙΤΣΑ: ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη ο Κωνσταντίνος Θεοφ. Σεΐδης από τη Βίτσα ανάπηρος πολέμου του '49 που διετέλεσε και Πρόεδρος της ποδοσφαιρικής ομάδας του «ΗΡΑΚΛΗ» Θεσσαλονίκης.

Στις 2 Δεκεμβρίου πέθανε και κηδεύτηκε στη Βίτσα η Ελένη Ρούντα μια σεμνή και καλότατη νοικοκυρά.

Ας είναι αιωνία η μνήμη τους.

Συγχαρητήρια

Στην Τσεπελοβοπούλα Ρούλα Δελγιάννη που πήρε το πτυχίο της από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Σχολή Νηπιαγωγών) της ευχόμαστε καλή τύχη, άριστη σταδιοδρομία και στους δικούς της θεράμα συγχα-

ρητήρια.

ΓΑΜΟΙ

Στη ζαχαρένια Βραδετινή Άννα Καπρίτσιου και στο λεβεντόπαιδο από το Σκαμνέλι Γιώργο Απ. Σουκοβέλο που παντρεύτηκαν στην Μητρόπολη στα Γιάννινα, η υγεία, η χαρά, η Ειρήνη και η Ευτυχία να είναι συντροφιά τους σ' όλη τους τη ζωή και στους δικούς τους θεράμα συγχαρητήρια.

Ε.Γ.

ΓΑΜΟΙ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Ο Ηλίας Χρ. Βαγγελής υπάλληλος της Δ.Ε.Η. και η σεμνή νοικοκυρούλα Δήμητρα Μάχη παντρεύτηκαν στον Αγιώρη στα Γιάννινα.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι και θεράμα συγχαρητήρια στους δικούς τους.

Ε.Γ.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

ΜΑΧΗ Π. ΜΑΝΤΖΙΟΥ

Βράδυ ήταν, στο έβγα ο Νοέμβρης, Στο «μαντζάτο» του σπιτιού τους στο «μπάσι» κάθονταν, μαζί με τον άντρα της η Μάχη και ο Πέτρος Μάντζιου, δίπλα στην αναμμένη «μασίνα» που σκόρπιζε μια γλυκειά ζεστασιά και κουβεντιάζαν..... Έλεγαν για το νοικοκυριό τους, για το ωραίο Ζαγορίσιο σπίτι τους. Μιλούσαν για τις παντρεμένες στα ξένα κόρες τους, τα εγγόνια και τα δίγγωνα τους, κι όλο χαμογελούσαν..... που να ξέρουν οι καϊμένοι..... Πάνω στις χαρούμενες κουβέντες τους και τις αναμνήσεις τους η Μάχη ένοιωσε μια έντονη δυσκολία στην ανάσα της και προσπάθησε και ξέπνοα φώναξε σχεδόν οβυσσέ-

να Πέτρο.... κι έγειρε δίπλα του κι άφησε την τελευταία της αναπνοή η Ζαγορίσια νοικοκυρά.... Έτσι μας άφησε χρόνια η Μάχη Μάντζιου ήρεμα, ειρηνικά, Χριστιανικά, στα ογδόντα πέντε χρόνια της. Ήταν τόσο

καλή, τόσο ήσυχη, τόσο καλωσύνη κι' αγαπητή. Ο Ύψιστος ας την αναπαύσει με τους δικαίους και τους άξιους.

Αιωνία ας είναι η μνήμη της.

Ε.Γ.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΣΤΟ ΦΙΛΙΠΠΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Θρηνεί το χωριό μας σήμερα για το χαμό ενός ξεχωριστού τέκνου του. Ενός επίλεκτου μέλους του, που.... το χειμαρρώδες πνεύμα του ξεπέρασε τα σύνορα της πατρίδος μας και μεσουράνησε στο διεθνές στερέωμα. Ο γέρο-πλάτανος του χωριού μας που πολλά καλοκαίρια σ' αγκάλιαζε στοργικά και σε δρόμιζε κάτω από το βαθύσκιο φύλλωμά του, με τους αγαπημένους παιδικούς σου φίλους, καμάρωνε και ψήλωνε από την περηφάνεια του, ακούγοντας τις επιτυχίες σου, τώρα σίγουρα θα λυπηθή για την απουσία σου. Θα θυμηθεί τα χρόνια που σ' έβλεπε ν' αναβοκατεβαίνεις τα καλτερίμια του χωριού μας πηγαίνοντας στο σχολείο. Σε καμάρωσε γυμνασιόπαιδο στα Γιάννινα και άριστο δάσκαλο από το εκεί Λυκείο. Αυτό που για τους πολλούς είναι το τέλος των επιδιώξεων, για σένα ήταν η αρχή.

Σύντομα ξενιτεύτηκες και έκανες μετεκπαιδευτικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια Γιουνιβερσίτι της Νέας Υόρκης με ειδικότητα τη φιλοσοφία και παιδαγωγική. Στο ίδιο πανεπιστήμιο έγινες καθηγητής και δίδαξες πολλά χρόνια.

Εκεί οργανώσες και διηύθυνες το πρώτο Ελληνοαμερικανικό Κολέγιο Θηλέων, που τόσο σπουδαία ήταν η προσφορά του ώστε το ελληνικό κράτος το αναγνώρισε και το κατέστησε εφάμιλλο Παιδαγωγικής Ακαδημίας που λειτουργεί και σήμερα σαν κλάδος του παραπάνου Πανεπιστημίου της Κολούμπια.

Διετέλεσε επί πολλά Χρόνια Γενικός Διευθυντής Παιδείας και Ελληνικών γραμμάτων στο Δυτικό ημισφαίριο των Ελληνοαμερικανικών Κοινοτήτων που ανήκουν στην Ορθόδοξη Επισκοπή Αμερικής.

Διετέλεσε σύμβουλος σε εκπαιδευτικά θέματα του αιμνήστου Πατριάρχου Αθηνάγορα, ο οποίος ετέλεσε και τους γάμους σου με την αγαπημένη σου Άρτεμη. Και όταν πλέον σε κούρασαν τα «ξένα» επέστρεψες εδώ στην πατρίδα μας, χωρίς ποτέ να σταμάτησες τη πλούσια και ανεκτίμητη προσφορά σου. Συνεργάστηκες με το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών. Ίδρυσες και ήσουν σύμβουλος στο Κέντρο εκπαίδευσης Διπλωματικών υπαλλήλων, συνέγραψες την επιστημονική μελέτη «Η Ανωτάτη Ελληνική Παιδεία και το Αττικό Πανεπιστήμιο» και ακόμη μια μεγάλη σειρά επιστημονικών συγγραμμάτων.

Στη μνήμη σου, αιμνήστε Φίλιππα, η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου, αντί στεφάνου, καταθέτει το ποσόν των 50.000 δραχ. για να συνεχιστεί ο εξωραϊσμός του χωριού μας, σκοπός στον οποίο συμπαραστάθηκες ηθικά και υλικά, όλα τα χρόνια.

Παρακαλούμε το θεό να αναπαύση την ψυχή Σου στις τάξεις των δικαίων. Η απουσία σου δεν θα μας αποθαρρύνει θα ακολουθούμε πάντοτε τις συμβουλές σου και θα μας οδηγεί το λαμπρό παράδειγμά Σου.

Η μνήμη σου ας είναι αιωνία

Κ. ΚΡΑΛΙΟΣ

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ και
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΛΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 79286 - 74.000

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΔΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

1. Βαζώνας Βίτων
2. Βαζώνας Κώστας
3. Γιαννακός Ευριπίδης
4. Θεοδόρου Σάββας
5. Κυριαζή Κάλυ
6. Νικολάδης Γιάννης
7. Οικονόμου Κώστας
8. Τζιόβας Βασίλης
9. Τζιόβας Φρίξος
10. Τσαούσης Λεωνίδας

- α) Επιταγές - Εμβάσματα:
ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ
Σίνα 4 454 45 Ιωάννινα
- β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών:
ιδιοχείρως και στη διεύθυνση:
Μυροπολίειο Κ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Λόρδου Βύρωνος 21
(κ. Τούλα Ποδάρα)
- γ) Κατώτερη ετήσια συνδρομή
δραχ. 1500

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

5.000

Βούρδας Μ. Ξενοφών
Νικολαΐδης Ν. Φίλιππος
Σιούρης Αντώνιος
Σουρανάκη-Λιόγκα Εριέτα
Φραγκουλίδη-Πανταζή Λού-
λα

4.000

Πασπαλιάρης Φάνης
Καριπίδη-Παπανικολάου
Ελένη

3.000

Γιαννακός Π. Αλέκος
Ζάφρακας Απόστολος
Καζαντζή Γ. Γλυκερία
Πριμκηρύρη-Βενιεράκη Ασπα-
σία
Τισσινάκης Κων/νος

2.500

Καπρίτσιος Χρ. Ιωάννης
Στεργίου Αγ. Γεώργιος

2.000

Βαβδέρας Μιχ. Ιωάννης
Δάλλας Κ. Μιχαήλ
Δούμας Αθανάσιος
Μάντζαρος Εμμανουήλ
Παπαϊωάννου Ιωάννης
Ράγγα Καλλιόπη
Ράπτη Χρ. Μαρία
Ρέππας Γεώργιος
Στεφοπούλου Β. Καλλιόπη
Τσέπης Πέτρος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

1.500

Αδελφότητα Τσιτσένου
Αυδή Ελένη
Βλάχος Γεώργιος
Δεμάτης Γεώργιος
Δέρβας Θωμάς
Κοινότητα Πλατανιάς
(Τσερίτσανα)
Κοντογιάννη Ευγενία
Μυλωνά Αθ. Περσεφόνη
Χρόνης Αθ. Δρούγιας
1.000
Σαράβα Ευαγγελία

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο μοναδικός τρόπος φίλοι
αναγνώστες για την απρόσκοπτη
έκδοση του περιοδικού μας είναι
η συνδρομή σας. Γι' αυτό μην ξε-
χνάτε να την στέλνετε έγκαιρα.
Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Η διεύθυνση και το προσωπικό του υποκαταστήματος Ιωαννίνων της Γενικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε. διέθεσε το ποσό των 14.000 δραχ., την Ιερά Μονή Δουραχάνη, στη μνήμη του Γεωργίου Ζήγου, που πέθανε και κηδεύτηκε στο Καλπάκι στις 27-11-91.

— Η κ. Πριμκηρύρη-Βενιεράκη Ασπασία έστειλε 5.000 δραχ. στην εκκλησία Κουκουλίου στη μνήμη της Ελένης Αναστασιάδη και 3.000 δραχ. στην εκκλησία των Κήπων στη μνήμη της Ελένης Σωτηρέλη-Τζί-
μου.

Προς την εκκλησιαστική επιτροπή Γρεβενητίου.

Διαθέτω 20.000 δραχ. για την εκκλησίαν του Αγίου Δημητρίου, στη μνήμη του συζύγου μου Δημοσθένους Πίκου και των γονέων μου Δημητρίου και Μαρίας Πίκου.

Όλγα Δημοσθένους Πίκου

ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ

Ο εν Φαρσάλις εγκαταστημένος συγχωριανός μας Σιούρης Αντώνιος του Μιχαήλ, προσέφερε κατά χρονικά διαστήματα σημαντικά χρηματικά ποσά δια κοινωφελή έργα της Κοινότητας Ηλιοχωρίου-Ζαγορίου ήτοι:

Α) Επισκευαί Εκκλησιών:

1) Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου δραχμαί	500.000
2) Ιεράς Μονής τα «Γενέθλια της Θεοτόκου»	300.000
3) Εξωκκλησίας Αγίου Αθανασίου	100.000
4) » » Μηνά	50.000
5) » » Προφήτου Ηλία	50.000
Β) Διά διάφορα κοινωφελή έργα Κοινότητας	200.000

Άξιας παντός επαίνου εις τον Φιλόπατριν Αντώνιον Σιούρην και ας πα-
ραδειγματισθούν και οι άλλοι ευκατάστατοι συμπατριώται διά των παροχών
χρηματικής βοήθειας προς την ιδιαίτεραν Πατρίδα το Ηλιοχώριον, διά την
επούλευσιν των πληγών της, προερχομένων εκ της καταστροφικής Γερμανικής
εγκληματικότητας εν έτει 1943 και 1944. Πάσα προσφορά δέον να θεωρείται
Ιερά διά την αποκατάστασιν του χωρίου εκ της Γερμανικής τέφρας.

Εισφοραί επισκευής Ιεράς Μονής

Τα «Γενέθλια της Θεοτόκου» Ηλιοχωρίου

Υπό του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ηλιοχωρίου-Ζαγορίου, προέβει εις
την διενέργειαν προαγματοποιήσεις ερρανικής εισφοράς διά την επισκευήν
της ιστορικής Ιεράς Μονής τα «Γενέθλια της Θεοτόκου» Ηλιοχωρίου (Δο-
βρινόβου), όπου οι κάτοικοι μέχρι της σήμερον προσέφεραν τα κάτωθι χρη-
ματικά ποσά ήτοι:

1) Μπουσδρούκη Ελευθερία	δραχμ.	20.000
2) Βρυάξης Ηρακλής	»	25.000
3) Μπούλτης Στέργιος	»	50.000
4) Καπετάνιος Δημήτριος	»	20.000
5) Παρταλίδου Χρυσούλα	»	20.000
6) Παπαγιώτης Δημήτριος	»	30.000
7) Κωνσταντινίδης Σπυρίδων	»	25.000
8) Κονοσπύρης Χρήστος	»	50.000
9) Πολύζου-Ανωμερίτου Χάϊδω	»	70.000
10) Πέτσιος Αντώνιος	»	50.000
11) Σιούρης Αντώνιος	»	200.000
12) Τσολάκης Αθανάσιος	»	35.000
13) Μπούλτης Γεώργιος	»	50.000
14) Παπανικολάου Αναστάσιος	»	25.000
15) Παπανικολάου Ηλίας	»	25.000
16) Μπούλτη Χρυσούλα	»	100.000
17) Τσολάκη-Μπασαγιάννη Μαρία	»	50.000
18) Φίλλης Ιωάννης	»	25.000

Εν συνεχεία αι εισφοραί συνεχίζονται και τα ονόματα θα δημοσιευθούν
στην εφημερίδα «ΖΑΓΟΡΙ»

Η Μοναστηριακή Επιτροπή ευχαριστεί θερμά.

Προσφορές
για το Ηρώο της
Ζαγορίσιας γυναίκας

● Η κ. Παπακώστα Α. Σλάβκα, στη μνήμη του Παύλου Ν. Παπα-
κώστα, δραχ. 10.000.

Η ΙΑΕΖ ευχαριστεί θερμά.

Ανακοίνωση της ΙΑΕΖ

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Επειδή συχνά γινόμαστε
δέκτες ερωτημάτων σχετικά
με το άγαλμα της Ζαγορί-
σιας γυναίκας και την απο-
περάτωσή του, σας πληρο-
φορούμε ότι:

α) Το πρόπλασμα του
αγάλματος, ύψους 5,30 μέ-
τρων, που φιλοτέχνησε ο
καθηγητής του Πολυτεχνεί-
ου κ. Γιώργος Καλακαλλάς
συναρμολογήθηκε και είναι
έτοιμο για το χυτήριο. Η δα-
πάνη για το πρόπλασμα,
δραχ. 2.500.000, σχεδόν εξο-
φλήθηκε, όπως προβλέπει το
σχετικό συμφωνητικό.

β) Με τον κ. Γ. Καλακαλ-
λά βρισκόμαστε σε συνεχή
επαφή και όπως μας πληρο-
φόρησε, αυτές τις μέρες θα
μας σταλούν ενσφράγιστες
προσφορές από τα υπάρχον-
τα στην Αθήνα 4-5 χυτήρια,
για να επιλέξουμε το πλέον
συμπεριότερο.

γ) Η δαπάνη για το χυ-
τήριο ανέρχεται, κατά πλη-
ροφορίες, γύρω στα 5 εκα-
τομ. περίπου.

Το ήμισυ του ποσού αυ-
τού έχει ήδη εξασφαλισθεί
από προσφορές Ζαγορί-
σιων, κατά το μεγαλύτερο
ποσοστό.

Για το υπόλοιπο ποσό
που θα απαιτηθεί, και θα
γνωρίζουμε μετά τις αναμε-
νόμενες προσφορές των χυ-
τηρίων, θα αποτανθούμε τό-
σο στην Πολιτεία, όσο και
στην γενναιοδωρία των Ζα-
γορίσιων και των διαφόρων
φορέων τους.

Η κάποια, μέχρι τώρα,
καθυστέρηση οφείλεται στο
γεγονός ότι αποτανθήκαμε
στο Υπ. Εθνικής Αμύνης,
για το ενδεχόμενο να χυθεί
σε στρατιωτικά χυτήρια και
αναμένουμε απάντηση.

Πάντως, ευελπιστούμε
και θα προβούμε σε κάθε
δυνατή ενέργεια, έτσι ώστε
μέσα στο 1992 το άγαλμα να
έχει στηθεί στη θέση του, στο
Ροντοβάνι.

Το Δ.Σ. της ΙΑΕΖ